

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 1 2022

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 1 Mars 2022

Årgång 88

ISSN 0015-4431

Förbundets Högste Beskyddare:
AMIRALEN H.M KONUNG CARL XVI GUSTAF

Rikshedersordförande
Ewa Skoog Haslum, MARINCHEF

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Olle Melin - bmelinolle@gmail.com

Tel 070-530 01 77

Författarvägen 9, 371 63 LYCKEBY

GRAFISK FORMGIVNING:

Dag Åshage - epost: paul.assar@gmail.com

Fasanvägen 4, 373 43 RÖDEBY

TRYCKERI: Blockforum Stockholm

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

INFORMATION OCH ANNONSSANSVARIG:

Bo Schagerberg, 070-521 44 39

bo.sch@bredband.net

ANNONSER:

Kontakta Anne-Louise Fröding, 054-86 06 83, 070-522 14 73

Epost: annelouise.froding@gmail.com

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 076-7786870

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksförbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordförande: Kommendör Örjan Sterner

Tel: 070-627 53 97

Vice ordförande: Örlogskapten Göran Löfgren

Tel: 070-495 80 14

Förbundssekreterare:

Krister Hansén tel 070-381 03 12

kristerh@flottansman.se

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 076-778 68 70 Tel hem: 070-774 31 83

lennartbresell8@gmail.com

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Ur innehållet:

Ledaren	3
Ubåtsflottiljen	4-5
3.sjöstridsflottiljen	6
4.sjöstridsflottiljen	7
Sjöstridsskolan	8
Marinen 500 år	9
Flickorna Svenson	10-11

Marin materielutveckling

Sällskapet af Chapman	14
Fritidsmuseet	15

Unikt föremål

Prinsessljusstakar	17
Kråkön	18-19
En marin för Sverige	20
Närkhammars bilder	21
KÖMS	22-23
Officersexamen	24-25
Magnetism och ubåtar	26-27
Rikssårsmötet	29-32
Nordiskt marint Kamratföreningsmöte	33
Jubileumsmusik	34

Ubåten Hvalen

Nya böcker	38-40
Västra Hästholmen	42-44
Vad en gammal bild kan berätta	45
Lokalföreningar	46-51

Omslagsbild:

Officersexamen. Flaggvakten utmarscherar.
Foto Carolina Lorentzson Nilsson

Nummer 2 2022 utkommer i juni. Manusstopp
den 15 maj och för lokalföreningar 10 maj.

Ett spännande år väntar Flottans Män

Välkomna till ett nytt och spännande år med Flottans Män. Detta jubileumsår kommer förhoppningsvis att bli intressant och definitivt mycket händelserikt.

Året inleddes ytterst dramatiskt med en skenande pandemi inrikes och en katastrofalt försämrat säkerhetspolitiskt läge i Europa. Denna dramatiska säkerhetspolitiska förändring har lett till en samlad vilja mellan de politiska partierna att nu öka vår försvarsförmåga. Förhoppningsvis kommer sjöförsvaret att få sin rättmätiga del av detta. Det torde finnas möjligheter att på kort sikt öka såväl uthållighet som förmåga. När ni läser detta, vet ni sannolikt, hur utvecklingen blev, både vad avser pandemi och säkerhetspolitiskt läge, men för närvarande (i mitten av februari) är läget högst osäkert.

Trots dessa osäkerheter fortsätter vi planeringen av årets verksamheter i en positiv anda. Vi ska den 8 till 10 maj genomföra vårt traditionella Riksmöte, denna gång under färd med Baltic Star till Tallinn. Under Riksmötet kommer vi att välja en ny förbundsordförande, vilket kommer att innebära en välkommen och vitaliserande utveckling av förbundsledningen.

SMKR representantskapsmöte i mars kan ge anledning till att reflektera över vårt samarbete och samverkan med SMKR. Lokalföreningarna har anslutits som enskilda medlemmar till SMKR och de inbjuds numera direkt av SMKR att delta i regionala och centrala arrangemang. Medlemsavgiften, för närvarande en krona per medlem, har hittills betalats av Riksförbundet för samtliga lokalföreningar, vilket skapat viss förvirring. Förbundsstyrelsen kommer att reda ut detta och återkommer med anvisningar i samband med kommande lokalföreningskonferens.

Det stora 500-års jubileet närmar sig med stormsteg. Den tidtabell, som gäller för närvarande, innebär, att jubileet startar med hamnbesök i Kalmar redan den 13 maj, därefter Härnösand den 20 maj, Stockholm 3-7 juni,

Söderköping 7 juni, Karlskrona 12-14 augusti,

Göteborg 26-28 augusti samt Malmö 23-24 september.

Berörda lokalföreningar bör ha kontakt med arrangörer på respektive ort för att säkerställa att vi får medverka i jubileumsaktiviteterna, som är ett utmärkt tillfälle för marknadsföring och rekrytering av nya medlemmar.

Det stora jubileumsbokverket är nu färdigställt, men distributionen är försenad på grund av de flaskhalsar, som åstadkommits av den utdragna pandemin. Vi räknar nu med att ha våra böcker i handen under mars månad (detta år).

Den nya hemsidan är nu installerad hos samtliga lokalföreningar med gott resultat. Kostnaderna har kunnat

hållas nere till ett minimum genom ett gigantiskt ideellt arbete av vår webmaster Krister Hansén, som är värd ett stort tack för sin fina insats.

Vår tidskrifts framtid står på spel. Våra redaktörer har sagt upp sig till nästa år och en ny redaktion behöver rekryteras inför kommande år, en utmanande och svår uppgift.

Olle Melin och Dag Åshage startade sin bana som redaktörer för 22 år sedan, då de efterträdde Torsten Malm. De har på ett fantastiskt och professionellt sätt utvecklat tidskriften till att bli en mycket attraktiv produkt, som röner stor uppskattning såväl inom våra föreningar som hos externa läsare. Tidskriftens betydelse för våra medlemmar och för Flottans Mäns sammanhållning kan inte överdrivas. Tidskriften är otroligt viktig och utgör ett "kitt" mellan oss. Den är den viktigaste kontaktpunkten mellan förbundet och många av våra medlemmar. Framgången för tidskriften och dess positiva utveckling kan till största del tillskrivas Olle och Dag. Tack för utomordentligt fina och professionella insatser.

Under de senaste åren har jag upplevt en ändrad attityd och arbetssätt från vissa lokalföreningar, när det gäller förhållandet/samarbetet med förbundsstyrelsen.

Ett av våra ledord är Kamratskap, vars innebörd jag beskrev redan i min första ledare. Kamratskapet innefattar bland annat solidaritet med fattade beslut och respekt för föreningsdemokratien. Oövertänkta och kränkande uttalanden, som sprids, gagnar ingen och har heller ingen plats i våra kamratföreningar. Min förhoppning är, att detta varit "olycksfall i arbetet" och att vi kan gå vidare med återställda kamratliga relationer.

Som ni vet, är detta min sista ledare. Det har varit ett spännande uppdrag att leda Flottans Män. Jag återgår nu till min post som Stockholmsföreningens ordförande under ytterligare något år. Tack för det förtroende ni visat mig och den goda samarbetsviljan, som ni visat.

Olof Skerfving

Ubåtsräddningsövningen Northern Crown

(Fortsättning från nummer 4 – 2021)

Northern Crown 2021

Det normala är, att NSRS har ett civilt moderskepp utan tryckkammare och då medförs ett antal containrar med tryckkammare, som byggs ihop till ett slutet system, som kan ta upp till 72 personer. Totalt ingår cirka 350 ton utrustning, om hela systemet skall användas och då krävs 27 lastbilar för att förflytta all materiel, och en AN-124 samt fyra C-17, om det behövs flygtransport. När all utrustning ska lastas och upprättas på ett civilt fartyg, som oftast är någon form av offshore-fartyg, tar det cirka 18 timmar att färdigställa och det krävs mellan 16 och 60 personer för att använda delar av eller hela systemet. Den här gången ingick ett 25-tal representanter ifrån de ansvariga samarbetsländerna Storbritannien, Norge och Frankrike. Själva ubåtsräddningsfarkosten Nemo kom med lastbil från Storbritannien och lastades ombord med kran på *HMS Belos* av civila aktörer i Verköhamnen. Eftersom det är stor skillnad på, hur den svenska URF och den internationella Nemo är utformade, krävs det stora förändringar på *Belos* däck för att den senare skall kunna ansluta till kammersystemet. Bland annat måste en stor anslutningsdel monteras på *Belos* däck, eftersom Nemo

har sin tryckkamaranslutning i fören och inte som URF, som har sin på undersidan.

Vädret under övningen var varierande med allt ifrån regn med blåst till att avslutas med stiltje och strålende sol och all planerade verksamhet kunde fullföljas. Det genomfördes totalt sju dyk ner till den svenska ubåten, där Nemo anslöt och personal ifrån ubåten öppnade luckan och hälsade på räddningspersonalen. På grund av pandemirestriktioner var det endast en svensk läkare, som var nere i ubåten för att se över en av kockarna, som skurit sig i fingret.

Kommendörkapten Richard Cragg, Storbritannien är sedan ett år ansvarig för den brittiska ubåtsräddningen. Han är mariningenjör i grunden och har tidigare arbetat med de brittiska atomubåtarna. Tidigare under 2021 i år genomförde de en egen ubåtsräddningsövning utanför Skottland, men detta är första gången han deltar i en samövning med NSRS. Han säger, att han är väldigt nöjd så här långt med övningen.

– Jag följde med ner till ubåten igår och fick se, hur bra allt fungerar och det känns väldigt förtroendeingivande. Han ser fram emot att kunna öva mer tillsammans i

Ubåtsräddningsövningen Northern Crown

Gerald Routier

Joakim Classon

Richard Cragg,

framtiden och de närmaste planerna för samövning igen är i Norge 2022. Frankrike bidrog med ett antal räddningskamaroperatörer, RCO (Rescue Chamber Operator) En av dem, Gerald Routier, är röjdykare och tjänstgör till vardags i Toulon vid franska högkvarteret CEPHISMER med utveckling av dykeriet. Gerald utbildades i våras till RCO och deltar för första gången på en NSRS-övning som operatör. – Det är väldigt bra att få delta i den här övningen och få praktisera ännu mer av det, jag lärde mig under utbildningen. Jag är väldigt nöjd med övningen och det är utvecklande att inte alltid öva med samma personal och samma fartyg. Han säger också, att de har känt sig väldigt välkomna av *Belos* personal och att samarbetet varit mycket smidigt. Efter att det sista dyket avslutades, genomfördes en anslutning med *Nemo* mot den monterade anslutningen och *Belos* tryckkammersystem. En bår firades ner i tryckkammarna, varpå systemet trycksattes. Eftersom det både är trångt och långt ner till den stora tryckkammaren användes rep och selar för att kunna ta ner båren med dockan på ett säkert sätt för alla inblandade.

En av de, som följde övningen var kommandörkapten Per Frekhaug, ubåtsräddningsofficer från Norge. Han var med 2018, när den förra samövningen med *HMS Belos* genomfördes och tycker även i år, att samarbetet fungerat väldigt bra. Det lyfter verkligen kompetensen, när vi övar tillsammans på det här sättet. Det har blivit ett glapp på grund av pandemin och vi behöver ha ett tätare samarbete för att komma ikapp igen. Han säger också, att svenskarna verkligen är duktiga och proffsiga på ubåtsräddning

Joakim Classon Sveriges ubåtsräddningsofficer, som under övningen varit säkerhetsledare och ansvarig på bryggan på *HMS Belos* för all sjösättning och upptagning av ubåtsräddningsfarkosterna, säger, att – Även om inte alla var med 2018, när vi övade senast, så har allt flutit på väldigt bra. Vi kunde till och med genomföra mer än det,

som var planerat som t.ex. momentet med anslutning av *Nemo* mot tryckkammaren. Till och med vädret var med oss, även om våghöjden var på gränsen i början. Övningen avslutades med att *Nemo* lastades av i Verköhamnen, transporterades till F17 i Ronneby och sedan flögs tillbaka till Storbritannien med en C-17.

Sofia Löveborn

Nemo lastas av

Eftersom det både är trångt och långt ner till den stora tryckkammaren användes rep och selar för att kunna ta ner båren med dockan på ett säkert sätt för alla inblandade.

3. sjöstridsflottiljen

Tung kustrobot var på plats vid den skånska kusten

I samband med förstärkningen av Gotland för någon månad sedan, placerade Försvarmakten samtidigt ut lastbilsmonterade sjömålsrobotar i södra Skåne, ett robotsystem med en räckvidd på omkring 100 kilometer. Från sin grupperingsplats kan robotenheten, tillsammans med flyg och korvetter, sätta in sjömålsrobotar med lång räckvidd och därmed verka över stora delar av södra Östersjön.

Tung kustrobot återinfördes i Försvarmakten 2016, och ingår sedan några år tillbaka fullt ut som ett krigsförband i marinen. Delar av materielen kommer från det tidigare kustrobotbatteriet, men mycket har moderniserats och anpassats till nuvarande förhållanden. Enheten är organisatoriskt och taktiskt helt integrerad i 3.sjöstridsflottiljen. Därigenom kan den, samordnat med flyg och ytstridsfartyg, avfyra robotar mot en eventuell angripare.

Styrkan med enheten är, att bland annat kunna gruppera dolt utan att en motståndare vet var den befinner sig och på så sätt skapas ett taktiskt övertag.

– Enheten är ett bra verktyg, som dolt kan verka inom ett stort område. Fartyg är oersättliga i den viktiga närvaron till sjöss, där vi med egna ögon kan se, vad som händer därute och på så sätt bidra till vår lägesuppfattning. Robotenhetens möjlighet till ett dolt uppträdande utgör därför ett viktigt komplement till fartygen och blir ytterligare ett verktyg i lådan, säger Jenny Ström, som är chef för 3.sjöstridsflottiljen.

Enheten skyddades av hemvärnssoldater ledda av Södra militärregionens stab.

Jimmie Adamsson

Tung kustrobot

4. sjöstridsflottiljen

Vi är på plats!

För de flesta av oss firades jul och nyår under lugna former, lugnare än vanligt, i jämförelse med för tre-fyra år sedan, då COVID reglerna ånyo satte stopp för större familjesamlingar eller firande tillsammans med långväga vänner. Så har det faktiskt inte varit för alla!

Flera vid 4.sjöstridsflottiljen har varit på arbetet i stället för hemma. Senaste veckornas förändringar i säkerhetsläget påverkade förbandet tidigt, alltså innan media började berätta, vad som pågått till sjöss och på kontinenten. 4.sjöstridsflottiljen har varit verksamma och har varit till sjöss under de senaste veckorna. Inte ensamma, naturligtvis, utan tillsammans med förband ur övriga marinen men även ur armén och flygvapnet. Allt syns inte i media och det är bra. I sociala media har aktiviteter som "en svensk håller truten" varit synliga, i syfte att privata aktörer inte ska lägga ut Försvarmaktens verksamhet – fantastiskt bra.

För mig är det som inträffat en bekräftelse på, att vårt system fungerar och det aktiva försvaret är just aktivt. Vi är på plats, innan det händer. Inte bara marinen utan de

delar av Försvarmakten, som krävs för att nå de målsättningar, som ska nås från politisk nivå ned till strids-teknisk. Det är tydligt, att vi inte är i en strategisk timeout längre, utan vi är i en realitet, som är påtaglig och där Försvarmakten används som det verktyg, den är.

Att vara det aktiva försvaret, att vara på plats innan det sker, är en kraftansträngning, när vi samtidigt ska tillväxa. Försvarmakten gör nu flera saker samtidigt, i olika riktningar och i en annan kontext än för några år sedan. Kontexten är annorlunda, för att säkerhetsläget är annorlunda, för att resurserna är större och för att den politiska nivån har stora och tydliga förväntningar, på vad vi ska uträtta.

Det är en mycket intressant och spännande verksamhet, vi bedriver. Det upplever all personal och många är mycket villiga att ställa upp och arbeta hårt för framtiden. Det nya året har satt oss på prov från början – nu ska vi ta oss i mål, vilket känns mycket inspirerande och spännande!

Jon Wikingsson

Sjöstridsskolan går högvakt

Från och med den 2 februari, då Sjöstridsskolan (SSS) avlöste Amf4 och två veckor framåt, gick värnpliktiga ur SSS högvakt.

Det blev ingen vaktavlösningssceremoni för besökare denna gång, då man inte ville samla folk i covid-tider.

16 värnpliktiga gick vakt två timmar i taget. Med en patrull samt befäl på plats var totalt 27 personer involverade under en veckas tjänst.

Alla värnpliktiga gick på samtliga Drottningholms poster för att få någon omväxling.

Michaela Linge

Foto Michaela Linge

Inför kommande högvaktstjänstgöring genomförde Sjöstridsskolans värnpliktiga en omfattande utbildning och träning på Kungsholms fort

Jubileumsåret 2022 är invigt!

Tisdagen den 25 januari invigde Marinchefen vårt jubileumsår.

I samband med invigningen lanserades några av de bestående inslagen i vårt firande.

Under vecka 4 var det meningen, att Marinstridsdagarna skulle genomförts i Karlskrona. Återigen fick vi dessvärre planera om detta med hänsyn till gällande coronarestriktioner.

Som ett substitut för den första konferensdagen genomfördes den 25 januari en inspelning i Brinova arena i Karlskrona med i stort sett samma program, som skulle varit, om Marinstridsdagarna skulle genomförts som planerat. Denna inspelning släpptes för de anställda sent i början på februari.

Under inspelningen invigde Marinchefen jubileumsåret genom att bl.a. motta det första exemplaret av historieverket "Vår Marin". Redaktören C-G Dahl satt i en studio i Stockholm och överlämnade officiellt/virtuellt verket till Marinchef Ewa Skoog Haslum.

Under denna inspelning premiärvisades även trailern till den filmserie, som vi beställt av produktionsbolaget Pannrummet med den i militärhistoriska sammanhang välrenommerade producenten Melker Becker. Trailern finns att se på forsvarsmakten.se och FM youtubekanal, så håll ögonen öppna.

Marinens musikkår ramade in hela inspelningen genom att uruppföra Marinens jubileumsmarsch, "Vår Marin" komponerad av Anders Gustavsson. Denna marsch kommer att spelas vid samtliga av våra event under jubileumsåret.

Ouvertyr till jubiléet

Redan kvällen före, den 24 januari, spelade Marinens musikkår vid en konsert i Amiralitetskyrkan. Värddar för

Engagerade vid invigningen, från vänster CM kommunikationschef Rebecca Landberg, filmaren m.m. Melker Becker och projektledaren Johan Melin

den konsert var amiralitetsförsamlingen och i samband med konserten överlämnades också församlingens gåva till Marinen, en gåva som mottogs av Marinchefen på plats i kyrkan. Gåvan är ett cirka 12 minuter långt musikstycke som heter "Ulrica Pia", komponerad av tonsättaren Stefan Nilsson, känd för bl.a. Gabriellas sång och som guldbaggevärd för bästa filmmusik. En mäktig gåva som kommer skänka mycket glädje under året och i framtiden. (Se särskild artikel på annan plats i tidningen1).

Nästa hållpunkt i jubileumsprogrammet blir lanseringen av våra jubileumsfrimärken. Detta sker vid en ceremoni på Sjöhistoriska muséet den 28 april.

Johan Melin

Specialist på båtjuridik!

Kostnadsfri kortare telefonrådgivning
www.halleradvokatbyra.se
www.batjuristen.se

+46 (0)520-22 10 20 Håller Advokatbyrå AB, Box 68, 461 22 Trollhättan

HÅLLER
ADVOKATBYRÅ

Flickorna Svenson

Ett stycke i rapporten från Malmö inspirerade mig att skriva lite mera om skeppsbyggmästaren Göthe Wilhelm Svenson och hans verk.

Bland 1800-talets skeppsbyggare i flottan var det ett namn, som blev känt, Göthe Wilhelm Svenson. Han levde åren 1828 – 1906 och betraktades som svenska flottans återuppbyggare, när segelfartygens tid var förbi. Göthe Wilhelm Svenson kunde tävla med Fredrik Henrik af Chapman, vad gäller geniala konstruktioner och antalet ritade och byggda fartyg.

Göthe Wilhelm började 15 år gammal vid Skeppsbyggeriinstitutet i Karlskrona och erhöll examen som skeppsbyggmästare 1849 med betyget Berömlig. Han började sin yrkesbana som ritare vid Motala verkstad och flyttade 1854 till Lindholmens mekaniska verkstad i Göteborg. Verkstadschefen Hugo Hammar skrev i boken om Lindholmens varv, att Svenson var en kraftkarl, som tog ledningen av skeppsbyggnadsarbetet. Han var under sin tid på Lindholmen med om att bygga ett stort antal civila fartyg, dock inga örlogsfartyg. Men många av hans senare berömda konstruktioner från tiden som Chef för Mariningenjörstaten kom att levereras från Lindholmen som kanonbåten *Blenda* (1875), pansarbåtarna *Svea* (1886) och *Göta* (1891), torpedkryssaren *Örnen*

Göthe Wilhelm Svenson

(1897), pansarbåten *Niord* (1899) med flera.

År 1856 kom han till Nyköpings mekaniska verkstad, som blomnade under Svensons ledning. Verkstaden gick dock i konkurs p.g.a. ägarens bolagsaffärer. Under Svensons år i Nyköping sjösattes ett 20-tal fartyg. År 1867 var han föreståndare vid Oskarshamns mekaniska verkstad.

Den svenska örlogsflottan bestod i mitten av 1800-talet av en föråldrad samling skepp, fregatter, korvetter och roddfartyg, de flesta från Chapmans tid.

Först 1861 – 1862 års parlamentariska kommitté kom med förslaget, att större örlogsfartyg skulle byggas av järn och drivas med ångmaskiner. Uppgifterna i krig var att skydda den svenska kusten, blockera fiendens hamnar samt försvara skärgården.

1875 blev Svenson chef för Ingenjördepartementet på Karlskrona örlogsvarv samt direktör vid Mariningenjörstaten.

När G W Svenson kom till Karlskrona varv, var detta

Stora verkstadsbyggnaden på Örlogsvarvet Karlskrona. Foto Lennart Bergquist

Kanonbåten Disa. Arkivbild

Kanonbåten Blenda. Marinmuseum fotoarkiv

fortfarande utrustat för att enbart bygga och underhålla segelfartyg i trä. Några verkstäder för att bygga och reparera fartyg i järn fanns inte.

Så förutom att bygga fartyg skapade Svenson en verkstadsmiljö av högsta klass. På 1870-talet byggdes Stora verkstadsbyggnaden på varvets västra del söder om Femfingerdockorna. Denna anläggning var unik i sitt slag. En stor skrovhall med två stapelbäddar omgavs av ett stort antal verkstäder som rörverkstad, plåtverkstad, bleckverkstad, maskinverkstad m.fl. På byggnadens andra våning fanns verkstadsledningen och konstruktionsskontoren och ytterligare en våning upp fanns de administrativa enheterna. Denna verkstad fungerade ända fram till 1970-talet. Det sista örlogsfartyget, som bygg-

des i denna byggnad, var minfartyget Älvsborg.

Så tillbaka till titeln -Svensons flickor. Svenson kom att bygga en ny typ av fartyg. Det handlade om en snabb sjögående kanonbåt med en 27,4 cm pansarbrytande kanon förut och en 12,2 cm kanon akterut. Det första fartyget av denna typ var *Blenda*, som beställdes 1873 och som byggdes på Lindholmens varv i Göteborg. Det blev sammanlagt nio 1.klass kanonbåtar, som fick namnen *Blenda*, *Disa*, *Urd*, *Rota*, *Skagul*, *Skäggald*, *Verdande*, *Skuld* och *Edda* döpta efter kvinnonamn i den nordiska mytologin. Det var detta, som gjorde, att kanonbåtarna kom att kallas *Svensons flickor*.

Göthe Wilhelm Svenson var aktiv som flottans främsta konstruktör ända fram till sin död 1906.

Om Göthe Wilhelm Svensson arbete med bl.a. de svenska pansarskeppen, kommer jag att återkomma.

Olle Melin

Som avslutning en liten historia hämtad från Gunnar Schoerners "När skepparpijan drillar".

En av kanonbåtarna, *HMS Skuld*, byggdes efter utrangeringen 1930 om till värmecentral för avrustade båtar. Som sådan låg *Skuld* i många år vid det s. k. Laget på Örlogsvärvet i Karlskrona. För att förenkla underhållet ströks fartygsbotten med asfaltfärg.

Skuld låg en gång för sådan bottenmålning i Polhemsdockan på Lindholmen. På dockbotten stod en stor asfaltgryta på värmning. Den gamla ångkranen for fram och tillbaka på dockkanten och flyttade ställningsbockar. Plötsligt råkar en i kranen hängande ställning välta hela grytan. Brinnande asfalt rinner ut på dockbotten och en svart, tjock rök stiger upp efter docksidan.

Dockmästare Dahlgren kommer sättande som en liten terrier, lutar sig ut över dockkanten, ser lågorna och röken och rusar tillbaka in i pumphuset. Snabbt får han tag i en telefon och ringer till arbetschef, mariningenjören Ängfors.

- Ingenjören, ingenjören, det brinner i Gamla dockan. Ska vi ringa efter brandkåren eller ska vi släcka själva?

PS. Vill Du läsa mer om Göthe Wilhelm Svensson finns artiklar i Marinmusei årsbok 1995 och 2012. Red

Faktauppgifter "Svensons flickor"

Fartyg	Byggnadsvarv	Sjösatt	Utrangerad	Anm
<i>Blenda</i>	Lindholmen	1874	1942	ÖVK = Örlogsvärvet
<i>Disa</i>	ÖVK	1877	1925	Karlskrona
<i>Urd</i>	Kockums	1877	1913	
<i>Rota</i>	Bergsund	1878	1928	
<i>Skagul</i>	Bergsund	1878	1928	
<i>Skäggald</i>	Bergsund	1878	1922	
<i>Verdande</i>	ÖVK	1878	1928	
<i>Skuld</i>	ÖVK	1879	1930	
<i>Edda</i>	ÖVK	1882	1923	

Dimensioner *Blenda*: 52 – 8 – 3 meter. 496/550 ton, 13 knop, 590 ihk (variationer mellan de nio fartygen kan förekomma)

Thomas Engevall

Föredrag om marin materielutveckling

Tisdagen den 23 november 2021 fyllde en intresserad och kunnig åhörarskara konferenslokalen i Drottning Victorias Örlogshem. Anledning? Kontoramariral Thomas Engevall, chef för FMV ledningsstab och därmed i allra högsta grad insatt i utvecklingen av fartyg och övrig materiel till Marinen, skulle ge en dagsaktuell inblick i, hur de många projekten på materielsidan växer fram

Thomas inledde med en omvärldsanalys och visade hur utvecklingen i Ryssland och Kina har fått våra politiker att fatta beslut om väsentligt utökade ekonomiska ramar för att stärka försvaret. Talet om, att Flygvapnet fått oproportionerlig mycket, avvisade han. I verkligheten har samtliga försvarsgrenar fått ungefär lika stora tillskott. Även om det finns finansiering, kommer det dock att ta lång tid, innan vi fått ut nya ubåtar och ytstridsfartyg i aktiv tjänst. En orsak är, att det har gått så många år sedan, vi byggde nya ubåtar och korvetter, att nyckelpersonal hos Flottan och Karlskronavarvet har hunnit gå i pension eller är nära pensionering. Därmed måste hjulet uppfinnas på nytt och detta tar tid och kostar pengar.

Den långa tidsrymd, som förflutit sedan de senaste

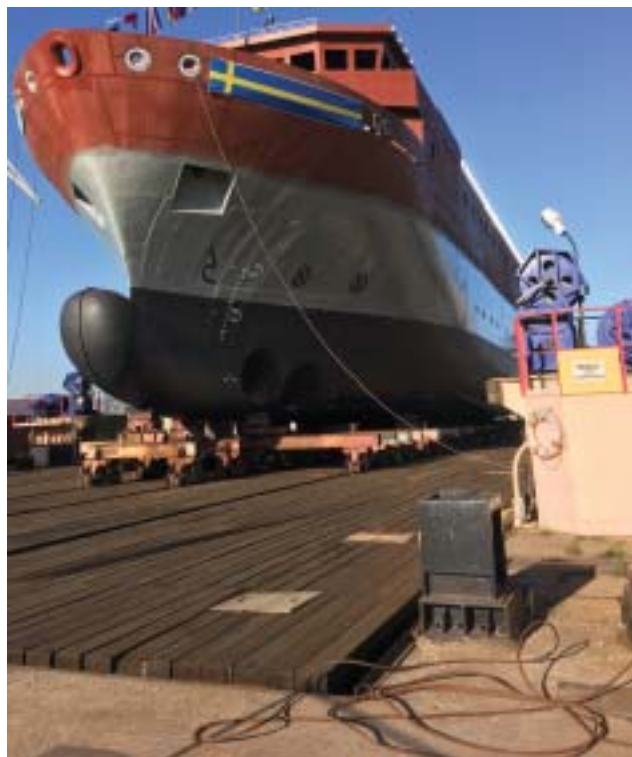

Karlskronavarvet i gamla tider

stora projekten, har lett till kunskapsbortfall också hos de industrier och verkstäder, som ska konstruera ny materiel. De tar gärna emot pengar, men har inte kapacitet att leverera färdig materiel, förrän de själva har byggt upp verkstadskapacitet och rekryterat personal. Thomas upplever det också som ett bekymmer, att vi bara har ett varv i Sverige, som har kapacitet att bygga örlogsfartyg. I ett försämrat säkerhetspolitiskt läge kan man eventuellt lägga ut tillverkning av skrov och inredning på utländska varv och därefter installera vapen och sensorer i Sverige. Det är dock en osäker väg att gå, vilket Thomas illustrerade med "Projekt Artemis". Signalspaningsfartyget, som ska ersätta *Orion*, började byggas på ett statligt polskt varv. Varvet gick dock i konkurs och *Artemis* låg halvfärdig. Man tvingades därför bogsera henne till Karlskrona för att fortsätta arbetet där. Allt text på konstruktionsritningarna är dock avfattad på polska, en dialekt som "pillimausarna" har svårt att förstå. Sålunda tog man hit ett hundratal polacker, inkvarterade dessa på Stadshotellet och låter dem fortsätta med arbetet att färdigställa *Artemis* i Karlskrona.

Thomas gjorde en bred exposé över allt mellan nya lätta torpeder, nybyggnad, halvtidsmodifieringar och livstidsförlängningar av fartyg, sjö- och luftvärnsrobot-system. Här nedan redogörs för några av de viktigaste projekten, han uppehöll sig vid.

Många av flottans fartyg börjar bli till åren och ett omfattande program för halvtidsmodifieringar och livstidsförlängningar pågår. Så har till exempel korvetterna *Sundsvall* och *Gävle* modifierats. *Gävle* levereras till flottan under våren 2022 och därefter följer *Sundsvall*. I sitt ombyggda skick kommer de att kunna tjänstgöra fram mot år 2030.

HMS Artemis. Foto Julius Lindahl

A26

Också korvett Visby ska halvtidsmodifieras. Äntligen kommer de att beväpnas med luftvärnsrobot och förses med nya system. Därefter bör de kunna vara operabla fram till år 2040.

Ersättare till Visbyklassen är också beslutad. Fyra fartyg ska byggas, varav två ska vara i drift år 2030. Fartygen kommer att konstrueras efter de erfarenheter, som vunnits med Visbyklassen. De blir något större och kommer att bestyckas med moderna sjömålsrobotsystem, luftvärnsrobot och torpeder. Nu pågår kravanalyser, som ska ligga till grund för beslut om typ av framdrivningsmaskineri, skrovkonstruktion, med mera. Projektet är kostnadsberäknat till 17 miljarder kronor.

På ubåtssidan pågår konstruktion av de nya A 26-ubåtarna, *Skåne* och *Blekinge*. Det kommer dock ta lång tid, innan de kan börja patrullera de svenska vattnen. Det har skrivits mycket om, att projektet har blivit kraftigt fördyrat. Det stämmer, men har bland annat sin grund i, att nya förmågor lagts till, efter det att kontraktet tecknades. Dessa ubåtar kommer att kosta 7 – 8 miljarder kronor per enhet.

Av befintliga ubåtar har *Gotland* och *Uppland* halvtidsmodifierats och de är nu operativa. Eftersom A 26-båtarna blir försenade, planerar man också för halvtidsmodifiering av ubåten *Halland* samt att hålla *Södermanland* igång, tills de nya ubåtarna finns på plats.

Thomas nämnde också annat, som inte kostar astronomiska belopp, men som ändå ökar vår kapacitet att stå emot en angripare. Bland annat finns nu åter en lättroblig kustrobotförmåga med stor slagkraft. Kostar mycket gör dock den utskälda helikopter 14. Det är en fin helikopter att flyga, men den kostar lika mycket som ett Viggenplan att hålla i luften. Helikopter 14 ska ju vara en ubåtsjakthelikopter. Den är utrustad med sonar, men saknar fortfarande vapen i form av torped och sjunkbomber. Detta beror på den franska tillverkaren och det har väckt stor irritation inte bara här utan också hos andra nationer, som köpt helikoptern. Det har gått så långt, att man börjat titta på alternativ, bland annat amerikanska Sea Hawk, som eventuell ersättning. För framtiden flaggar Thomas för autonoma system i form av obemannade enheter, som skulle kunna uppträda tillsammans med de bemannade fartygen.

HMS Gotland. Foto Försvarsmakten

HMS Visby möter Ostindiefararen.
Foto Helikopterflottiljen

Vid den efterföljande frågestunden fick Thomas bland annat frågan, om det inte fanns intresse att köpa det finska fregattsystemet, som nu är i vardande. Jo, visst har man tittat på detta, men kommit fram till, att det inte passar vår flotta. Det är fartyg, som kommer att fungera bra i fred, men saknar den överlevnads- och stridsförmåga, vi kräver.

Med sitt föredrag fyllde Thomas många luckor i vårt vetande. Han tackades med en varm applåd och en påse med "okänt" innehåll.

Krister Hansén

Sällskapet F H af Chapman

2021 har för Sällskapet F H af Chapman präglats av jubileumsfirandet till 300-årsminnet av af Chapmans födelse den 9 september 1721.

Lagom vid årets början gavs på initiativ av Sällskapet ut en jubileumsbok om af Chapman, författad av advokaten Magnus Ullman.

Själva högtidsdagen genomfördes på sällskapets initiativ och gemensamt med Sjöhistoriska museet i Stockholm flagghyllning utanför museet och efterföljande lunch i museets minneshall. Marinen medverkade med flaggvakt och fanfar vid hissningen av nationsflaggan och Arméns flottas flagga på Briggmasten och en sextett ur Marinens Musikkår bidrog till den högtidliga stämningen.

Högtidstal hölls under lunchen av sällskapets ordförande. En höjdpunkt var överlämnandet av af Chapmans personliga bibel som gåva till museet från dödsboet efter sällskapets grundare Sten Erik Kjellgren. Bibeln överlämnades av sonen Sten Axel Kjellgren.

Efter lunchen invigde museet en utställning om af Chapman. Gästerna visades föremål i museet med anknytning till af Chapman och hans verksamhet.

Som hedersgäster hade inbjudits chefen för marinen Ewa Skoog Haslum och Flottans mäns ordförande Örjan Sterner. Marinchefen fick förhinder och i hennes ställe infann sig ställföreträdande marinchefen, brigadgeneralen Peder Ohlsson. Flottans Män utförde från morgonen dagen till ära, efter önskemål från Sällskapet, stor flaggning på fullriggaren *af Chapman*.

På hösten invigde, som framgått av 2021 - 4 av tidningen, sällskapets vice ordförande Lars Rossander en tavelsamling till Kinakabinettet på Skärva i samband med Världsarvsdagarna i oktober i Karlskrona. Tavelsamlingen hade tillkommit på initiativ av Lars och medlemmen Harald Andersson, vilka också samlat in medlen för framställning av tavlorna, som kommer att vara en del av världsarvet., Örlogsstaden Karlskrona.

För Sällskapet F H af Chapman
Staffan Hansson

Flaggvakt vid Briggmasten

Lunch i Minneshallen med kungl. skonerten Amphion i bakgrunden. Fr.v. museichefen Mats Djurberg och ställföreträdande marinchefen Peder Ohlsson samt sällskapets ordförande Staffan Hansson.

Världsunik utombordare på Fritidsbåtsmuseet

Den första serietillverkade utombordaren i världen var en Evinrude från 1909. Ett av de första exemplaren av denna unika motor kom till Sverige 1911 och är en av rariteterna, som nu visas vid Fritidsbåtsmuseet i Härnösand.

Historien kring Evinrude och hans motorer är mycket intressant. Normmannen Ole Evinrude utvandrade till Milwaukee i USA och från sin fabrik där, gjorde han sina utombordare välkända i hela världen.

- Det berättas att Evinrude fick idén till utombordaren redan 1906 under en utflykt på Lake Michigan, konstaterar museichefen Robert Axner. En av damerna i sällskapet blev sugen på en glass och närmaste glasskiosk låg en timmes rodd bort. Då uppstod idén att konstruera en motor för att glassen inte skulle hinna smälta.

Ett annat i motorkretsar välkänt företag är MC- tillverkaren Harley Davidsson. Ole Evinrude lät två motortokiga tonåringar hålla till i sin verkstad. Den ene hette Arthur Davidsson och han övergick ett par år senare till det världsberömda företaget, som bär hans namn.

Det är tack vare ett samarbete med Museiföreningen Sveriges fritidsbåtar, som Fritidsbåtsmuseet nu kan visa en imponerande samling av ett 100- tal båtmotorer. Här finns det goda chanser, att du som båtentusiast hittar gamla bekanta.

Min egen första utombordare var en ibland något svårstartad röd och vit tvåcylindrig åttahästars Crescent. Ett välanvänt exemplar hittades utan svårighet i samlingen.

Utombordarna visas lättöverskådligt och välordnat i långa rader och på golvet finns många inombordare av olika fabrikat och storlekar. Som båt- och motorintresserad blir man snabbt fängslad av utställningen. Här kan man botanisera under flera timmar med stor behållning.

Ett dragplåster bland museets samling av träbåtar är *Lunkentuss*, en åtta meter lång klinkbyggd koster, som ursprungligen kommer från Härnösand. De första åren användes *Lunkentuss* som skolbåt vid Sjövärnskåren med sommarläger på Lungö. Båten blev senare rikskänd, när Sundsvallsborna Gunnar Dahlgren och Dag Ekholm seglade jorden runt 1962 - 1965.

En viktig del av de båtar, som visas, är lokalt byggda och representerar Härnösands och Höga kustens stolta båtbyggartraditioner.

I en del av utställningen visas också tatueringar med bilder och intressanta texter. Förr såg man oftast, att det bara var sjömän och kåkfarare, som var tatuerade. Numera har det blivit mycket vanligt bland alla människor oavsett kön, ålder och yrke.

Bakom Fritidsbåtsmuseet i Härnösand står Statens maritima museer, Härnösands kommun och Läns- museet Murberget. Museet samarbetar med Svenska båtunionen (SBU) och Museiföreningen Sveriges fritidsbåtar.

- Vi hade 1700 besökare under sommaren 2021, berättar Robert. Det är några hundra fler jämfört med året innan och ett hyfsat resultat. 2022 hoppas vi på mellan 2 000 och 2 500 besökare, säger Robert Axner.

- Vi vill också gärna ha bokningstillfällen av museet under höst, vinter och vår. Föreningar, organisationer och andra är hjärtligt välkomna för guidade visningar. Nu tvingas vi av ekonomiska skäl begränsa öppethållandet för allmänheten till drygt två månader under sommaren.

-Vi hoppas på ökat ekonomiskt stöd för marknadsföringen, påpekar Robert. Vi är det enda nationella fritidsbåtsmuseet i landet och stärker Härnösand som marint besöksmål i Höga kusten och hela norra Sverige.

Entusiastisk och kunnig guide på Fritidsbåtsmuseet är Robert Axner. Här visar han den världsunika utombordaren från Evinrude.

Uno Gradin

Foto Uno Gradin

Mer än 100 båtmotorer av olika slag visas på Fritidsbåtsmuseet.

Unikt föremål till föreningens maritima samling

80 år

efter stora jagarkatastrofen blev föreningen i Norrtälje kontaktad av en

släkting till en, som var involverade i röjningsarbetet efter katastrofen.

Han hade ett föremål, som bättre hörde hemma bland oss, som en gång trampade däck på flottans fartyg. Med gåvan, en nyckel, följde ett vykort och ett brev, lydande:

Det blev inte slut med kolskyfflande, eldandet och askandet för Harrys del. Vid mönstringen till värnplikten föll det sig naturligt, att Harry hamnade vid flottan. Han blev förlagd till Karlskrona, som gick under namnet "Pinan". Enligt Harry så levde smeknamnet upp med råge. Disciplinen var stenhård och pennalismen var ett vanligt inslag i utbildningen.

Efter grundutbildningen blev det praktik, som värnpliktig eldare i ett flertal marina fartyg. De flesta fartygen var ålderstigna och samtliga, med få undantag, ångdrivna.

När andra världskriget bröt ut blev Harry inkallad vid flera tillfällen att tjänstgöra som eldare i maskin på marina enheter runt om i Stockholms skärgård.

Det fartyg han arbetade mest på var jagaren HMS Klas Uggle. En period, som hände under denna tid och som Harry starkt berättat, var Horsfjärdenkatastrofen. Harry var inte inkallad just, när den inträffade, som tur var. Katastrofen inträffade den 17 september 1941. Efter bärgningen av HMS Klas Uggle fick Harry vid något tillfälle vara med och gå igenom vraket för att rädda

Jagaren Klas Uggle

militär utrustning av värde. Vid ett tillfälle behöll han några minnen från jagaren HMS Klas Uggle. Ett av dessa föremål var en nyckel, som en gång gick till fartygschefens hemliga skåp.

Föreningen tackar och ska efter bästa förmåga förvalta denna speciella gåva.

Göran Hedberg

Marinstridsdagarna

som skulle genomförts i Karlskrona den 25 – 27 februari är på grund av rådande pandemi flyttade till vecka 33, 16 – 18 augusti

Historia

Okänd storhet

Den här lilla historien utspelade sig vid Kungl kustartilleriet, ett av marinens två vapenslag.

Man har fysikundervisning i rekrytskolan. Flaggmaskinist S talar om vätskor och specifika vikter och om flytande kroppar och allt, vad som till äventyrs kan komma ut av detta. Det hela rör sig förstås om Archimedes princip och så frågar S

- Kan Johansson redogöra för Archimedes princip?

Inget svar!

- Näste man. Kan Kaulsson redogöra för Archimedes princip?

Karlsson är lika oförstående!

- Haur Kaulsson inte hört taulas om Archimedes?

Efter långt funderande kommer det:

- Skulle han vau vid Koustartilleriet månne?

Prinsessljusstakar

I det senaste numret av tidskriften (4 – 2021) fanns en artikel om af Chapman signerad Per-Erik Tibblin. I artikeln fanns ett foto på en prinsessljusstake, som tilldrog sig mitt intresse, då min far, f.d. skeppsgosse (Marstrand 1928), Bernt "Kerstin" Hagberg hade som hobby att slå sådana ljusstakar till vänner och bekanta.

Vid kontakt med P-E Tibblin framkom, att gänget "Knopar och stek", vilka har torsdagsmöten ombord på af Chapman, har till låns av en sådan ljusstake ägd av Rune Andersson, känd profil i Veteranflottillen. Ljusstaken tjänar som modell för den egna tillverkningen. Rune fick ljusstaken av min far, som födelsedagspresent på 50-årsdagen.

Vid min fars bortgång tog jag hand om tågvirke, mäsing, rör m.m. för att försöka slå egna. Det gick inget vidare, men en god vän, riggmästare Nils Gustafsson, då verksam vid Marinmuseum, blev intresserad och tog fram en variant, som har en rund fot (Se foto!).

Denna ljusstake är slagen med tågvirke från Repslagarbanan på Lindholmen. Foten är av teak från skonerten *Gladans* och *Falkens* kasserade livbåtslärar och slutligen kopparplåten med inskription är från Tyska kyrkans tak, lagt efter den stora stadsbranden 1790.

Beskrivning av Bernt Hagbergs prinsessljusstake

Ljusstaken tillverkas av tågvirke, på vilket man slår en s.k. sexslagen stjärnknop, som avslutas med sista slagen i båge, så att en krona bildas.

År 1888 är första gången, som knopen beskrivs i en sjömaningsbok. Den användes då huvudsakligen till att utsmicka sjömanssäckar, sjömanskistor och Focke Drevsudd, d.v.s. den tamp, som sitter i kläppen på skeppsklockor.

Första gången jag såg en stjärnknop, var ombord i gamla korvetten *Norrköping* år 1928. Fartyget utnyttjades då som logementsfartyg för Skeppsgossekåren i Marstrand, där jag som 15-åring precis hade börjat min sjömansbana. De, som slog knopen, var tre gamla båtsmän, Hake, Bergström och Lundberg. De gjorde knopen endast fyra-, fem- eller sexslagen och ej i kronform.

Under min sommarresa med af Chapman år 1930 förde vi tiden under lugna nattvakter med att lära oss olika knopar. Vem, som kom på idén att avsluta stjärnknopen i form av en krona, vill jag låta vara osagt. Troligtvis var det ett lagarbete mellan oss, som övade. Den gången blev det ingen fortsättning på det hela, men 1960 tog jag upp idén på nytt och sedan dess har jag fortsatt.

Ljushållaren är signerad: 4 skg 12 1928 MD, vilket betyder 4.skeppsgossekompaniet nr12, 1928 i Marstrand. Skeppsgosse nr 12 det året var Bernt Hagberg, som skrivit denna text.

Bernt Hagberg som korpral

Nils Gustafsson tillverkar efter beställning prinsessljusstakar.

E-mail: nisses.sjobod@globalnet.se,

hemsida: nissessjomansbod.se

Jan Hagberg

Kråkön ett fiskeläge med anor

Kråkön utanför Hudiksvall är ett gammalt fiskeläge med anor från 1500-talet. Gävlefiskare och därefter Hudiksvallsfiskare och lokalbefolkning har under flera hundra år bedrivit fiske från den förnämliga hamnen på Kråkön. Numera är det nästan uteslutande fritidsfiskare, man hittar på Kråkön. Hamnen ligger i en vik på öns norra sida och skyddas från Bottenhavets vågor av ön Kråkskär.

Kråkön har uppmärksammats på riksplanet tack vare en fiskargrabb från ön. Gösta Skoglund hamnade nämligen i regeringen som kommunikationsminister och kom att påverka beslutsfattarna, när det gäller förläggning av ett nytt universitet till Norrland. Gösta Skoglund föddes 1903 och var statsråd 1957 - 1965. Han var riksdagsman för socialdemokraterna under 30 år. Skoglund avled 1988.

Enligt historiken trätte Härnösand och Sundsvall samt Östersund om förläggningen av det nya lärosätet. I det läget kom Gösta Skoglund, som då var kommunikationsminister med förslaget att lägga universitetet till Umeå istället. Förslaget vann gehör och 1965 invigdes det nya universitetet i Umeå. Lokaliseringen har givetvis betytt enormt mycket för utvecklingen av Björkarnas stad.

- Det är mycket bra fiskevatten här vid Kråkön, berättar

Björn Stark från Härnösand, som numera är sommarboende på ön. Traditionellt dominerade strömmingsfisket, men även abborre, sik, lax och ål fångades. Jag har numera skaffat fiskelicens och fiskar mest abborre här vid Kråkön och på höstarna löja i Norafjärden utanför Härnösand.

25 stugor

- Det finns 25 stugor på Kråkön, berättar Björn Stark. Med få undantag bebos dessa av fiskarättlingar. Självt

flyttar jag aldrig från Kråkön. Mina barn kommer att ta över och jag ser mig som vårdare och förvaltare av det, vi har på ön.

- Sammanhållningen är jättefin och trivselen fantastisk. Hamnen är mycket bra med lä för alla vindar. Sjöbodarna är taktiskt placerade, så att det är skugga på morgnarna när ström-

Björn Stark

mingen skulle plockas ur näten och sol på eftermiddagarna, när man ville ha det varmt och skönt, när skötarna skulle stenas.

Rötter på Kråkön

Många bemärkta fiskarfamiljer har rötter på Kråkön. Den förre länsfiskekonsulenten i Västernorrland, Ruben Stark, är ett exempel liksom Rubens far Karl-Agust Stark. Numera är sonen Björn, som också sysslar med yrkesfiske sommarboende på Kråkön med sin familj.

- Vi kan blicka tillbaka på fiskare inom vår släkt ända till 1580 i rakt nedstigande led, berättar Björn. De första fiskarna med namnet Stark slog sig ned på Bålsön, men sedan blev Kråkön hemmahamn.

En annan kändis i fiskesammanhang är Björn Persson, som även han har gett oss en del glimtar från Kråkön och dess historia. Björn fiskar liksom sin namne mest abborre men även sik.

Bildade kustfiskarförbundet

Björn Perssons hustru Anna-Lena född Skoglund har även hon stark anknytning till Kråkön. Anna-Lenas farfars farfar Christian Erik Skoglund var född 1809 och var fiskare på Kråkön. Anna-Lenas farfar Hjalmar Skoglund var, även han, en mycket aktiv fiskare och en av initiativtagarna till bildandet av Gävleborgs läns fiskareförbund 1924. Anna-Lenas far var Gösta Skoglund, som omnämns i början av artikeln.

Märkligt kapell

Ett märkligt fiskarkapell ligger på en höjd intill fiskehamnen. Det är inte en bara den för fiskarkapell ovanliga gula färgen, som är märklig. Kapellbygget finansierades nämligen helt av prosten Olof Johan Broman i Hudiksvall. Prosten försökte få bidrag till kapellbygget, men fick nej av Iggesunds Bruk, som inte ville låta honom ta timmer till bygget på bolagets mark. Församlingen var ointresserad av att bekosta ett kapell för stadens fiskande borgare. I det läget öppnade den viljestarke prosten börsen och lät bygga kapellet helt utan ekonomisk hjälp. Broman lät tim-

ra kapellet i Hudiksvall. Den 27 juni 1736 forslade han ut kapellet till Kråkön för uppmontering. Redan den 11 juli 1736 kunde den viljestarke prosten förrätta invigningen av guds hus.

En minnestavla till höger om altaret talar sitt tydliga språk: *"Til Guds Namns Åro och Öje-Boernas Tiänt hafwer Mag: Ol: Joh: BROMAN med egen Bekostnad Upbygt thetta Capell 1736."*

Johan Broman var en märklig man, något av en tusenkonstnär. Han levde mellan 1676 och 1750 och studerade vid Uppsala universitet, där han disputerade och blev prästvigd. Han var en allsidig man, präst, kyrkoherde och prost, rektor, läkare, historiker, byggherre, arkitekt med mera. Mest känd är han kanske för verket om Hälsingland, Glysisvallur, tre handskrifter i stora foliovolym på 2 700 sidor.

Ingen el

Fiskarbefolkningen hade aldrig el, men fick tidigt telefonförbindelse, som var viktig för fiskekommersen och säkerheten. I modern tid har Telia tagit bort telefonförbindelsen. Kråkön har två fyrar, länge de enda elektrifierade byggnaderna på ön. År 2010 installerade Sjöfartsverket solceller på fyrarna och därmed blev Kråkön åter en ö utan elnätsanslutning.

I Kråkö hamn finns världens minsta konsthall, belägen i öns gamla telefonhytt. Här ordnar det lilla fiskeläget med de många konstnärerna en i vida kretsar mycket uppmärksammas årlig konstutställning. Sommaren 2021 skildras prosten Olof Bromans koppling till Kråkön av flera konstnärer.

Gösta Skoglund

Kapellet

Konsthallen

Uno Gradin

En Marin för Sverige

fortsättning från nr 4/2021

Vi fortsätter här artiklarna från Kungl Örlogsmannasällskapet om marinens framtid och vad gäller frågan om, hur marinen ska bemannas. Denna gång behandlas "De olika vägarna in till grundutbildning".

De olika vägarna in till grundutbildning

Vägarna in som sjöman blir därför fler, men principen, efter det att inskrivningsbeslutet är fattat, blir en och samma. Det kommer inte vara någon skillnad på en sjöman, som aktivt och med "fullständig frivillighet" sökt grundutbildning i syfte att bli anställd sjöman, en aspirant eller en pliktskriven. Det totala antalet förblir oförändrat.

- Den, som söker anställning som sjöman, genomgår som idag prövning vid Totalförsvarets Rekryteringsmyndighet (TRM) och kan skrivas in mot grundutbildningen om 13 – 15 månader, varav de sista tio i befattning ombord. Efter detta kan anställning sökas som GSS/K alternativt befälsutbildning, om så är lämpligt.
- Den, som är inriktad på att bli officer eller specialist-officer, såväl yrkes- som reservofficer, söker detta genom föranmälan eller vid inskrivningen och genomgår prövning vid TRM.

Prövningsresultaten och skolbetyg m.m. ska redan vid mönstringen uppfylla (eller preliminärt uppfylla) om gymnasiet inte är avslutat) antagningskraven mot sökt officersutbildning. Personen kan då skrivas in mot grundutbildning om 13 – 15 månader, varav de sista tio i en befattning ombord, som lägger rätt grund för och prövar personen inför officersutbildningen. Prestationen under grundutbildningen avgör, om personen kan fortsätta till officersutbildning. I det fall intresset förändrats eller lämpligheten inte når officerskraven, är det självklart möjligt för individen att söka anställning som sjöman.

- Bland de individer, som kallas till mönstring vid TRM, kan lämpliga och i bästa fall intresserade skrivas in för grundutbildning på fartygsförband. Även dessa individer skrivs i sådana fall in mot grundutbildning om 13 – 15 månader, varav de sista tio i befattning ombord. Efter detta kan anställning sökas som GSS/K al-

ternativt befälsutbildning, om så är lämpligt. Personer, som inte går vidare efter grundutbildningen, kommer ha relevant utbildning för att kunna krigsplaceras på befattningar i fartygsförbandens mobiliseringsreserver.

Med denna kategori ökar möjligheten att genom plikt få in personer, som annars inte hamnat i sjöförbanden. Det gör det också möjligt att styra, att värnpliktiga med särskild yrkes- eller skolbakgrund skrivs in mot befattningar, där det är svårt att rekrytera. Det bedöms högst sannolikt, att intresse för vidare karriär i marinen väcks hos en betydande del av dessa, vilket är en av de stora vinsterna med att öppna även denna väg.

För amfibie- och basförbanden är förhållandena likartade med den skillnaden, att den tredje kategorin – inskrivna värnpliktiga – blir större. Detta är dock fullt logiskt för förbandsdelar, som försörjs genom omsättning. Officersaspiranter och blivande GSS/K antas på samma sätt.

Med fördel tillämpas två inryckningstillfällen per år i syfte att fördela belastningen på utbildningsorganisationen, där sjöförbandens inryck bör ligga omkring februari – november. Detta kan tyckas vara en kort tid, men ska jämföras med den tid, som idag görs ombord under grundutbildning, ingen alls. Sjömannen, som tjänstgjort ombord i tio månader, kommer vara bättre förberedd sin första dag som anställd och bättre prövad, om han/hon ansöker till officersutbildning.

Innehåll och regelverk för soldat- och sjömansutbildningen ska fastställas på försvarsgrens nivå.

I amfibie- och landförbanden bör en viss överintagning om 10 – 20% tillämpas, så att marginaler finns för officersaspiranter, avskiljande från utbildning och för att bygga mobiliseringsreserver.

Ur Kjell Närkhammars fotoarkiv

Denna gång har jag i Kjell Närkhammars fotoarkiv funnit ett vykort föreställande Amiralitetsklockstapeln i Karlskrona. När man lämnar Örlogshamnen från Högvakten, reser sig i norr denna klockstapel, invigd 1699.

Amiralitetsklockstapeln

Sedan 1909 är Amiralitetsklockstapeln på Amiralitetsslättens högsta punkt, klockstapel för Amiralitetskyrkan, Ulrica Pia. Den ligger där en gång bastionen Wachtmeister låg, en bastion som ingick i Eric Dahlbergs försvarssystem runt det nya Örlogsvarvet.

Klockstapeln har formen av ett fyrkantigt trätorn, krönt av en hög lanternin. Den är byggd av rest furuvirke med fyra kraftiga hjärtstockar samt inklädd med bräder. Klockstapeln har genom åren endast fått smärre förändringar. Någon originalritning finns inte, men sannolikt är klockstapeln inspirerad av det berömda antika fyrtornet Pharos i Alexandria, vars utseende är bevarat genom avbildningar på egyptiska mynt från romersk kejsartid.

Vem, som ritat klockstapeln, har inte kunnat fastställas. En uppmättningsritning från 1850 finns i Krigsarkivet och är signerad Sasse. En större reparation av Klockstapeln gjordes 1856, men detta arbete har troligtvis inte förändrat byggnadens utseende.

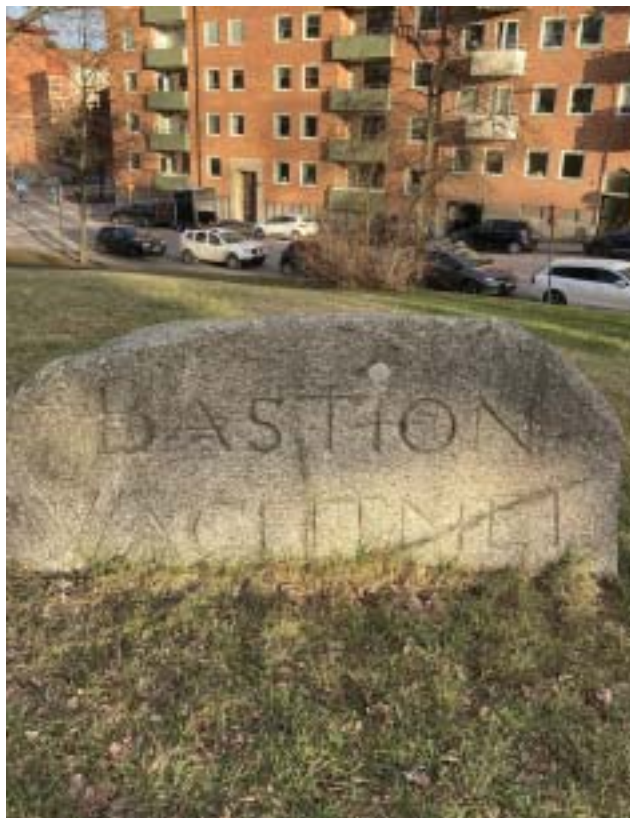
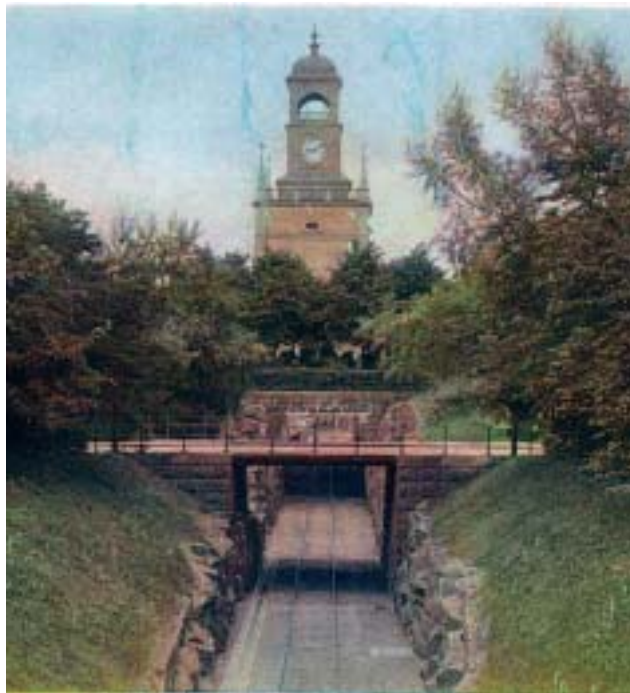
Klockstapeln uppfördes ursprungligen för Örlogsvarvets behov. Varvet i Karlskrona hade behov av en tidmätare, som underrättade varvsfolket om arbetstidens gång. Detta var fram till 1909 huvuduppgiften för Klockstapeln, men det är också möjligt, att Klockstapeln även avsågs som utkiks- och signaltorn och kanske också som sjömärke.

Några kuriosor. Den uppmärksamme lyssnaren hör, att klockorna ringer lördagar kl 1400. År 1909 slutade varvsarbetarna, vad jag kunnat hitta, kl 1400 på lördagar. Denna ringning har bibehållits som helgmålsringning. Landets övriga kyrkor ringer till helgmål kl 1800 på lördagar.

Om man passerar Klockstapeln under dygnets mörka timmar, kan man konstatera, att endast tre av de fyra urtavlorna, de åt öster, norr och väster, är upplysta. Urtavlan mot söder är svart. Så har det varit från starten och beror på, att sjöfarande inte skulle förväxla Klockstapeln med en fyr.

Olle Melin

*Endast en minnessten återstår av Bastion Wachtmeister. Bastionen revs under andra halvan av 1700-talet för att ge plats åt en ny Amiralitetskyrka, som dock aldrig blev byggd.
Foto Ulla Melin*

Kungliga Örlogsmannasällskapet har firat 250 år

Kungliga Örlogsmannasällskapet (KÖMS) är en av de tio kungliga akademierna. Dessa är (tillkomstår inom parentes): Kungl. Akademien för de fria konsterna (1735), Kungl. Vetenskapsakademien (1739), Kungl. Vitterhets Historie- och Antikvitets Akademien (1753), Kungl. Musikaliska Akademien (1771), Kungliga Örlogsmannasällskapet (1771), Svenska Akademien (1786), Kungl. Krigsvetenskapsakademien (1796), Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (1811), Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (1919) och Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur (1932).

KÖMS är Sveriges Marina Akademi och är med sin djupa kunskap och breda erfarenhet fortfarande en starkt drivande kraft för Sveriges marina och maritima behov. Dessa kunskaper tillför KÖMS samhället för att öka förståelsen om den strategiska kopplingen mellan sjöfart, miljö, sjöförsvar och välfärd. KÖMS verksamhet är indelad i fyra vetenskapsgrenar: Vetenskapsgren I – Strategi, operationer och taktik; Vetenskapsgren II – Personal, utbildning och marinmedicin; Vetenskapsgren III – Maritim teknik och Vetenskapsgren IV – Sjöfart och andra verksamhetsområden med betydelse för Sällskapets verksamhet.

En gedigen jubileumsbok har tagits fram till 250-årsjubileet. I denna skildras KÖMS historia fram till dagens verksamhet och dess mål. En översikt om den svenska sjömakten under 250 år görs av professor Kent Zetterberg. Förra ordföranden Michael Zell reder ut innebörden av sällskapets valspråk: *Med förstånd och styrka*. Biblioteket i Karlskrona presenteras av de ansvariga och Tidskrift i sjöväsendets historik avseende åren 1835 till idag presenteras av dess dåvarande redaktör Lars Wedin. De fyra vetenskapsgrenarnas verksamhet presenteras, varvid några djupdykningar görs avseende Havsrättens utveckling och Norra ishavets geologi och oceanografi. KÖMS högtidsmarsch, komponerad av Åke Dohlin till KÖMS 222. högtidssammanträde i Karlskrona presenteras med ett notblad. Som avslutning innehåller boken en förteckning över befattningshavare i KÖMS under 250 år samt en förteckning över KÖMS ledamöter, där man nu har uppnått medlemsnummer 1529.

Ett extra tjockt jubileumsnummer av Tidskrift i Sjöväsendet (TiS) har sammanställts till jubileet. KÖMS ordförande Anders Grenstad inleder med att presentera jubileumsnumret, genom att man i detta nummer fokuserat på sådana artiklar, som man bedömt som mest läsvärda eller kvalitativa under perioden 1835 – 1970. De visar, hur man vid den aktuella tidpunkten såg flottans/marinens roll i försvaret. men också hur man trodde, att utvecklingen skulle eller borde se ut.

Trots restriktioner med anledning av Covid 19-pande-

min har KÖMS under andra halvåret 2021 kunnat genomföra jubileumsaktiviteter i Karlskrona, Göteborg och Stockholm. I Karlskrona hölls den 28 augusti ett mycket uppskattat seminarium: *Flottans Musik – en Marin kulturbärare* under medverkan av Marinens Musikkår. Musikdirektör Andreas Hanson dirigerade och föreläste över seminariets ämne. Den 30 september visade KÖMS upp akademiens verksamhet med material från akademiens bibliotek, som är lokaliserat till Sjöofficerssällskapets i Karlskrona lokaler. Marinens Musikkår medverkade.

Den 14 oktober genomfördes ett seminarium *Sjöfarten tryggar Sveriges försörjning – men hur skyddar Sverige sjöfarten?* Målet var att informera om KÖMS roll som Sveriges Marina Akademi samt belysa centrala frågor och utmaningar för svensk sjöfart, forskning och teknikutveckling. Olika lokaler i Göteborg utnyttjades och Marinens Musikkår medverkade även här.

I Stockholm genomfördes en jubileumsvecka 8 - 12 november. Första dagen, den 8 november, ägnades åt seminarium avseende *Marinens materielförsörjning*. Seminariet genomförde på Berga under medverkan av 4.sjöstridsflottiljen och Amfibieregementet. Tisdag den 9 november ägnades åt officersutbildning idag och för framtidens marin. Platsen var Militärhögskolan på Karlberg. Under rubriken, *"Utbildas marinens officerare på rätt sätt?"*, behandlades många aktuella frågor. Reservofficerssystemet, som under många år har gått på sparlåga, framhölls ha stor betydelse för organisationens förmåga att tillväxa och en utveckling av reservofficersrekryteringen, reservofficerarnas utbildning och vilka uppgifter dessa ska ha behandlades vid en paneldiskussion. Avslutningsvis behandlades utbildning till mariningenjör. Utbildningen har liksom reservofficersutbildningen gått på sparlåga i 20 år och det införda systemet för utbildning av försvarsingenjörer avkastar endast två mariningenjörer per år. Omtag och nytänkande behövs!

Onsdag den 10 november ägnades åt ett seminarium i Ingenjörsvetenskapsakademiens lokaler, där trender och visioner inom marin forskning och teknikutveckling presenterades i samverkan med några framstående försvarsindustriföretag. De områden, som behandlades, var: sensor- och ledningssystem, obemannade farkoster över, på och under ytan, ubåtssystem, vapensystem och minerings- och minröjningssystem. Nästa dags seminarium, torsdag den 11 november avhölls på Medelhavsmuseet och behandlade ämnet *"Marinen som strategisk resurs"*. De viktigaste slutsatserna i Akademiens arbete *"En Marin för Sverige"* presenterades och Försvarsbeslutet 2020 kommenterades. Havets betydelse för försörjningen och den strategiska betydelsen av väst- sydkusten framhölls. Sveriges ansvar för säker sjötrafik inom svenskt territorialhav och hur håller vi Öresund och Bälten öppna för fartygstrafik mellan väst- och ostkusten

samt för tredje parts inpassering till Östersjön var diskussionsfrågor.

Fredag den 12 november var det bokrelease i Sjöhistoriska museet. Initiativtagaren till KÖMS jubileumsskrift – MED FÖRSTÅND OCH STYRKA – konteramiral Thomas Engevall ansvarade även för presentationen. Bokens huvudsakliga innehåll har översiktligt presenteras ovan. Några av författarna presenterade sina kapitel och redaktören för TiS Lars Wedin informerade om jubileumsnumret. Kommendören och marinmålaren Christer Hägg lärde deltagarna mycket om, vad

gamla gulnade tryck och målningar berättar och inspirerar.

250-årsjubileet avslutades måndag den 15 november i närvaro kungaparet med Högtidssammanträde och högtidsmiddag. Detta blev jubileets höjdpunkt. Under unika, minnesvärda, trevliga och traditionella former hölls Högtidssammanträdet i "Musikaliska" och efterföljande middag på Grand Hotel i Stockholm. I samband Högtidssammanträdet uppfördes den av ledamoten Andreas Hanson komponerade jubileumsmarschen med namnet "Med förstånd och styrka".

Sten Munck af Rosenschöld

Deras majestäter Karl XVI Gustaf, drottning Silvia tillsammans med akademins ordförande Anders Grenstad

Professor Kent Zetterberg

Musikdirektör Andreas Hanson och amiral Anders Grenstad

Foto Kungl Örlogsmannasällskapet

Marinens Musikkår spelar under högtidsmiddagen

Tom Olsson informerar i akademins bibliotek

Unga medaljörer

Anders Grenstad, Jacob Wallenberg och Bo Rask

Traditionell examensceremoni SOU 20/21 vid Sjöstridsskolan

*CM och Chefen Sjöstrids-
skolan förrättar examen.
Foto Carolina Lorentzson
Nilsson*

Torsdagen den 16 december genomfördes examen för 109 blivande specialistofficerare ur kursen SOU 20/21. Examensceremonin hölls traditionsenligt i Amiralitetskyrkan i Karlskrona. Marinens musikkår, under ledning av dirigenten Sofia Winiarski, svarade för en vacker och stämningshöjande musikupplevelse under hela ceremonin.

Flaggvakten marscherade in till tonerna av Regina-marsch (Flottans defileringsmarsch). Chefen för Sjöstridsskolan, kommendör Jonas Källestedt, hälsade de närvarande välkomna, varefter musikkåren spelade Sjöstridsskolans marsch.

Marinchefen, konteramiral, Ewa Skoog-Haslum, delade ut examensbevis och höll tal till de blivande specialistofficerarna, gav dem några visdomsord och önskade dem lycka till i sitt framtida yrke.

Amiralitetspastor Daniel Breimert höll, i vanlig ordning, en inlevelsefull betraktelse.

Premier delades ut till ett stort antal elever för särskilt goda studieprestationer samt som bästa kamrat, både avseende Sjö och Amfibie. Flottans Mäns bokpremie, för goda instruktörsinsatser (röstas fram av samtliga elever) tilldelades översergeant Dan Gråhed. Premieutdelare från Flottans Män var ordföranden i Karlskronaföreningen, Göran Löfgren.

Examensceremonin avslutades med Vaxholms Amfibieregementes marsch och Flottans Defileringsmarsch, därefter följde fotografering.

Göran Löfgren

Bäste kadett Sjö, Robin Hemmix och bäste kadett Amf, Erika Andersson, belönas. Foto Michaela Linge

Flaggvakten utmarscherar.

Foto Carolina Lorentzson Nilsson

Olof Hjort, medlem i Karlskronaföreningen, tillsammans med barnbarnet Erika Andersson. Foto Göran Löfgren

Förväntansfulla elever. Foto Carolina Lorentzson Nilsson

Vid medlemsmöte i Flottans Män Trelleborg i september 2021 informerade Per Granberg i rubricerat ämne. Ämnet så intressant, att vi presenterar föredraget som en särskild artikel. Per Granberg är docent i fasta tillståndets fysik vid Uppsala universitet med inriktning mot magnetism och innehar idag en specialisttjänst i magnetik vid Saab Kockums AB. Per har ansvar för och arbetar med magnetiska egenskaper och magnetiska signaturer hos de svenska ubåtar, som tillverkas och underhålls av Saab Kockums.

Per Granberg

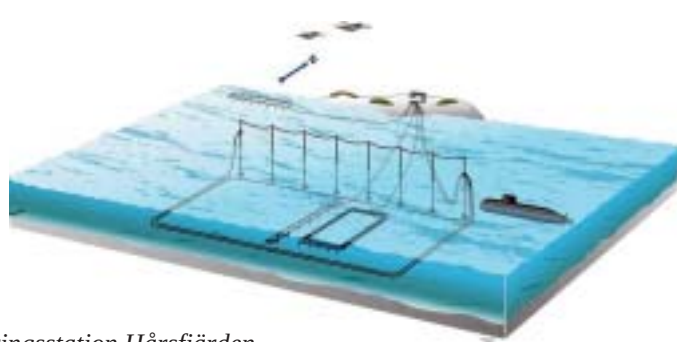
Magnetism och ubåtar

Intresset för ubåtars magnetiska signatur-egenskaper tilltog inom försvaret och marinen i samband med den s.k. ubåtsjakten under 1980-talet. Den sovjetiska ubåten *U 137* seglade rakt på grund, främmande grodmän hade observerats på Almö i Karlskrona skärgård och Hårsfjärden i Stockholms skärgård blev ett omskrivet sjöområde i svensk media under jakten på främmande ubåtar. Dessa händelser föranledde i mitten på 1980-talet starten av ett samarbete mellan FOA (dagens FOI) och avdelningen för fasta tillståndets fysik i Uppsala för att utveckla ett magnetiskt spaningssystem baserat på SQUID-magnetometri. En SQUID-magnetometer är en extremt känslig sensor för detektion av magnetiska fält. En nackdel i detta sammanhang är, att sensorfunktionen kräver kylning med helium i vätskeform, vilket försvårar den fältmässiga hanteringen av systemet. Men trots denna olägenhet konstruerades ett sensorsystem, som testades i fältmiljö vid Äggskären mitt i Hårsfjärden.

En svensk ubåt rekvirerades som mätobjekt. Flera obekanta magnetiska signaler från ubåten kunde detekteras. Pendeltågen, som passerade Västerhaninge i fjärran, avslöjade sig i mätsystemet och havsvågornas rörelser detekterades och studerades i form av ett karaktäristiskt magnetiskt brus, som framåt sena kvällen växte till i takt med den ökande vinden. Plötsligt upphörde funktionen

på en magnetsensor. Vi var tvungna att lämna mätstationen för att inspektera sensorn med dess kärl med flytande helium. Heliumvätskan stormkokade, vilket tydde på, att något värmeläckage hade inträffat. Ute på Äggskäret i den hårda vinden och i ljusskenet från fullmånen ställer projektledaren, Gustav During, på FOA frågan, vad en främmande grodman kan göra för att sabotera detta. Med händelserna på Almö i minnet tilltog en känsla av livsfara och vi tog oss snabbt tillbaka till mätstationen. Med en väl låst ytterdörr avbröts mätningarna och vi fick till slut en god sömn den natten. Främmande grodmän, jag vet inte, men värmeläckage i känslig utrustning innehållande flytande helium kan hända av naturliga orsaker.

En ubåts möjlighet att operera i det dolda kan begränsas av fasta eller flygburna mätsystem baserade på känsliga magnetfältssensorer. Ett annat allvarligt hot är sjöminor, som i många fall har en utlösningmekanism baserad på en magnetisk fältändring. En ubåts magnetiska störfält uppkommer av materialegenskaperna i tryckskrovet och av de inre strukturdelen. I synnerhet behöver materialet i tryckskrovet uppvisa en hög och väldefinierad mekanisk sträckgräns, god svetsbarhet etc. Järn med ferritisk kristallstruktur uppfyller dessa hårda krav och detta material uppvisar ferromagnetiska egenskaper - ubåten blir magnetisk!

- Skiss över avmagnetiseringsstation Hårsfjärden

Det yttre jordmagnetiska fältet, som magnetiserar båtens magnetiska material varierar i styrka och riktning beroende på positionen. Vid jordklotets poler är fältstyrkan hög med en vertikal riktning (uppåtriktat vid sydpolen och nedåtriktat vid nordpolen) och enbart horisontellt (med en lägre fältstyrka och riktat norrut) vid ekvatorn. Vid Sveriges breddgrader är det en blandning av en nedåtriktad vertikal och en horisontell fältkomponent. Ubåtens magnetiska signatur är därmed beroende på positionen och även beroende på hur fältvektorn infaller mot båten. Den magnetiska signaturen uppvisar då ett tydligt kursberoende och även roll- och trim-vinkeln har en tydlig inverkan på ubåtens magnetiska störfält.

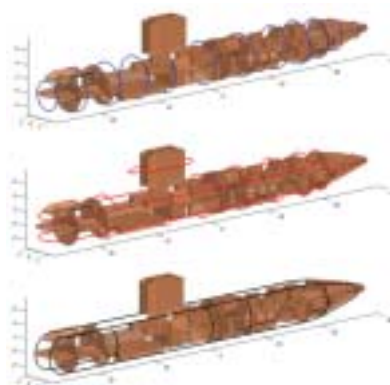
För att minska det 'magnetiska' hot en ubåt kan utsättas för, behövs ett system integrerat ombord, som minskar den magnetiska signaturen samt att störfältet kan bibehålla en låg nivå oberoende av position och kurs.

Ett sådant system, ett *degaussing system* eller *magnetminskydd*, är uppbyggt av ett flertal enheter. Ett elektriskt spol-system bestående av en uppsättning enskilda elektriska spolar, som är fördelade på ett sådant sätt i båten, att magnetiska fält i vertikal-, längskepps- och tvärskeppsled kan genereras. Den utstyrda strömmen i respektive spole bestäms vid en magnetisk behandling på mätstation, så att det summerade fältet från spolarna skall motverka den fältbild från båten, som det jordmagnetiska fältet orsakar. För styrning av systemet finns en kontrollenhet kopplad till strömförstärkarna. Kontrollenheten får styrsignaler från en 3-axlig magnetfältsensor placerad utombords. Sensorn mäter styrkan på det jordmagnetiska fältet och dess infallande vektorfält i förhållande till båtens koordinatsystem. Genom en kontinuerlig avläsning av det jordmagnetiska fältet kan strömmarna i spol-systemet kontinuerligt uppdateras, så att en låg magnetisk signatur ständigt bibehålls.

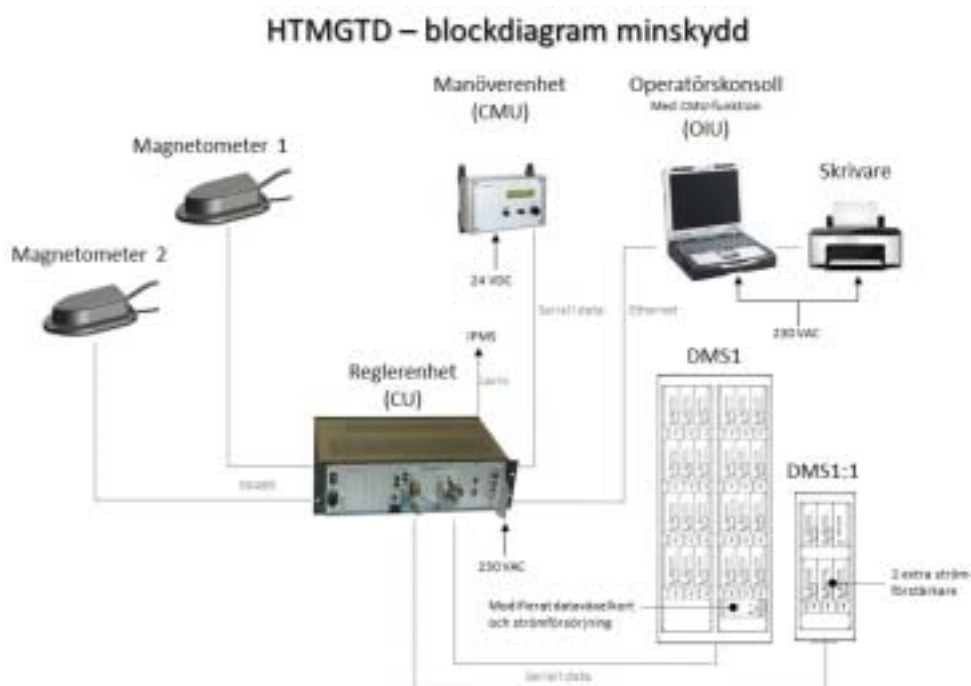
Saab Kockums har idag en pågående forskningsverksamhet inom detta ämnesområde. Några områden, som kan nämnas, är (1) numeriska beräkningar på magnetiska signaturegenskaper på olika fartygstyper, (2) utveckling av förbättrade beräkningsmodeller på degaussing-system och (3) materialforskning på magnetiska egenskaper hos olika ubåtsmaterial.

Sverige som nation är idag framträdande inom detta område. Verksamheten inom Saab Kockums är i frontlinjen inom forskningsområdet. Personalen inom marinen, som ansvarar för den magnetiska behandlingen av de marina fartygen, har en djup kunskap i hanteringen av båtarnas magnetiska signaturer och inställningen av magnetminskydden. I Sverige finns även en leverantör, Polyamp AB, av magnetminskydd. Flera fartyg av olika typer, på ytan och under vattnet, har detta svenska system installerat ombord.

Per Granberg

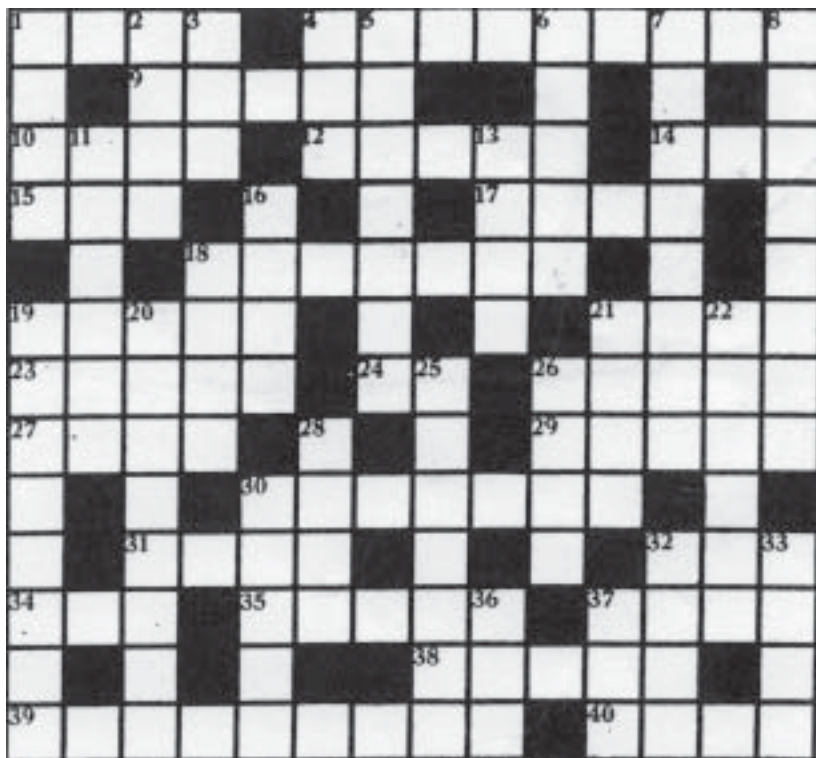
Magnetminskydd i ubåt. Slingsystem i tre olika riktningar

KORSORD NR 1

Vågräta ord

- 1 Med lilla glaset
- 4 Strax utanför våt pallplats
- 9 Skinnspänt instrument
- 10 Ska hålla oss på det hala
- 12 Lokalt böjt
- 14 Funtrit
- 15 Kort om gruppäggande
- 17 Det man drog eller bara drog
- 18 Slarvig egenskap hos elbil
- 19 Ger musik med drag
- 21 Region i ost-Frankrike
- 23 Har vi alla gjort i livet
- 24 Styvt tre att räkna me'
- 26 Hette en bolltrollare
- 27 Lilla Londons "Hagbard"
- 29 Musikvarianterna
- 30 Slakna
- 31 Kommer att vara
- 32 Antikorsning
- 34 Ental i tal
- 35 Kan innehålla torsdagskäk
- 37 Halv skumboll
- 38 N gör sandstenen bedövande
- 39 Gjorde Hedin till adelsman
- 40 Rakryggad firre

Gott Nytt Korsordsår
Pristagare nr 4 - 2021 blev
Lissie Nordin, Varberg
Jan Hjortsberg, Växjö
Som vanligt kommer priser från Jonny Ekdahls produktion.

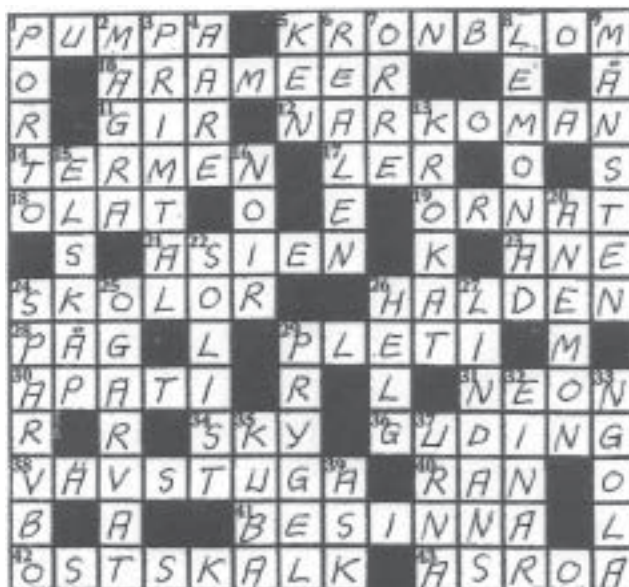
Lodräta ord

- 1 "Pralinens" kom från lampa
- 2 Omogen punktant
- 3 Kan ge ökad uppsikt på bilresan
- 4 Visst väster om Vättern
- 5 Gör nog inte bonden i säck
- 6 Kan ses som ses
- 7 Företas i ryggslä
- 8 Såväl skuret som skärt bakverk
- 11 Tätortsanpassade
- 13 Har ravig låt
- 16 Sådan man vill man slippa möta
- 18 Mången ses i mindre av största
- 19 Kan man sig med andra
- 20 Ett slags klättrande
- 21 Ale men inte Atle
- 22 Kan ärende gås
- 25 Fylla blåsor
- 26 Rödögt på pubar
- 28 Infrastrukturen har sina
- 30 Gav Cody ett smeknamn
- 32 Militär tjänst till jul och påsk
- 33 Först var en förskräcklig
- 36 Nedlade även medaljen på mattan
- 37 Har passerat

Nu är det dags för korsord 1 – 2022. Lösning ska vara insänd senast 1 maj 2022 under adress:
Redaktören Flottans Män
Författarevägen 9
371 63 LYCKEBY
LYCKA TILL!

Lösning nr 4 2021

Jonny Ekdahls Knåp och Knep

Välkommen till Riksårsmötet 2022

FM lokalförening i Nynäshamn har fått uppgiften att arrangera Riksårsmötet 2022 och hälsar alla medlemmar hjärtligt välkomna till Riksårsmötet 8 – 10 maj ombord m/s Baltic Queen till Tallinn.

Det kommer att bli en fin tur genom Stockholms skärgård, över ett förhoppningsfullt lugnt hav, till Tallinn och där finns möjligheter att se det vackra Tallinn via promenader och sightseeing med buss.

Ombord finns olika hyttalternativ att välja på och givetvis finns också handikapphytter för er som behöver det.

Tidigare år så har Tallink Silja arrangerat busstransporter från olika orter i landet till Värtaterminalen. I år erbjuds dock inte några sådana busstransporter då rederiet ställt in dem p.g.a rådande Coronaproblem. Ni deltagare från orter ute i landet får tyvärr ordna egna resor och kanske då samordna resorna med andra deltagare.

Resande från Stockholmsområdet kan ta tunnelbana linje 13 till Ropsten och där byta till buss nummer 76. Bussen stannar i anslutning till terminalen vid Värtahamnens färjeterminal. Alternativt kan man promenera från Gärdets tunnelbanestation, skyltad väg, ca 750 meter till terminalen.

När ni kommit till Tallink-Siljaterminalen så beger ni er till biljettluckorna 29-30 i avgångshallen. Där får ni var sitt kuvert med boardingkort/hyttbiljett, ev bussbiljett för sightseeing, välkomstprogram, namnskylt och matbiljett för beställd sorts mat.

Våra värdar från Nynäshamnsföreningen kommer att vara synliga såväl i terminalen som ombord. Bara fråga dessa om ni får problem eller inte hittar lokalerna ombord.

Fartyget kastar loss 17:30.

Viktigt! Samtliga deltagare vid embarkering måste visa pass eller nationellt id-kort samt gällande coronapass då vi förutsätter att alla deltagare är coronavaccinerade.

Svenska pengar kan användas ombord. I Estland används euro och det finns möjlighet att växla valuta i terminalen eller ombord. Pengar kan man ta ut i bankomat i Värtaterminalen, både i euro och i kronor men ombord kan man enbart växla pengar, inte ta ut.

Flottans Män i Nynäshamn hälsar Dig välkommen ombord och hoppas att du ska få en fin upplevelse i goda vänners lag!

Program

Söndagen den 8 maj

13.00 – 13.30	Inmönstring av förbundsstyrelsen. Siljaterminalen, Värtahamnen.
14.00 – 15.30	Förbundsstyrelsemöte, konferenscenter, förskeppet däck 5
14.30 – 16.00	Inmönstring för övriga. Hytterna klara 1600
16.00	Ombordstigning övriga
15.30 – 16.00	Lätt förtäring för förbundsstyrelsen och lokalföreningskonferens konferenscenter, förskeppet däck 5.
18.30	Välkomstdrink, information och underhållning med musik.
20.00	Förbrödringsmiddag, Grand buffét, förskeppet däck 7
21.00 – 23.00	Egen underhållning, Ibiza Disco däck 10, samt den underhållning fartyget erbjuder.

Måndagen den 9 maj

06.00 – 09.00	Bufféfrukost Grand buffét, förskeppet däck 7.
08.00-09.30	Riksårsmöte konferenscenter, förskeppet däck 5
09.15	Förtöjning Tallinn.
C.a 10.15-12.30	Sightseeing
11.15 – 13.30 Estnisk tid	
12.45 – 15.00	Fria aktiviteter.
15.00, 16.00 Estnisk tid	Åter fartyget
1700, 1800 Estnisk tid	Losskastning med kurs mot Stockholm.
20.00	Bankett, Grill House däck 7. 3 rätters meny inklusive dryck.
21.30 – 23.00	Egen underhållning, Ibiza Disco däck 10, samt den underhållning fartyget erbjuder.

Tisdagen den 10 maj

07.00 - 09.30	Bufféfrukost Grand buffét, förskeppet däck 7
10.15	Förtöjning Värtahamnen, Stockholm.

Anmälan till Riksårsmötet 2022

Namn.....

Födelsedata (ÅÅMMDD).....

Postadress.....

Lokalavdelning.....

Postnummer.....

Telefon.....

Postort.....

E-postadress.....

Medresenär.....
(ÅÅMMDD).....

Födelsedata

För singelresenär: Jag vill dela hytt med.....

I priserna ingår: Resa, två nätter i vald hyttkategori, välkomstdrink, förbrödringsmiddag med öl eller vin och en snaps, två bufféfrukostar och bankett med vin eller öl. Vi bor i något av nedanstående hyttalternativ och du/ni kan delta i vår stadsrundtur.

I nedanstående tabell anges priserna /person

Hyttkategori	Singel-hytt	Dubbel-hytt	Kostnad
Svit	5400 kr	3500 kr	
Delux-hytt	4400 kr	3000 kr	
A-premium-hytt	2900 kr	2300 kr	
A-hytt	2600 kr	2200 kr	
B-hytt	2300 kr	2000 kr	
Handikapp A-hytt	2600 kr	2200 kr	
Stadsrundtur	160 kr		
		Summa kr	

Anm:

Hyttkategori "B-hytt" är insides.

På Banketten vill jag/vi ha

Kött	Fisk	Vegetariskt

Skriv här om det är något du är allergisk mot.

Vi ser gärna att du/ni bokar via föreningens hemsida www.flottansman.se/riksårsmöte
Saknas denna möjlighet ska ifyllt formulär skickas till Kjell Johansen Båtsmansvägen 13 149 31 NYNÄSHAMN.

Vi vill att ni bokar tidigt. **Fredag 8 april är sista dag för bokning.**

När vi fått bekräftelse på att resan kommer att kunna genomföras kommer ni att anmodas om betalning. Vi kan då eventuellt komma att meddela kompletterande uppgifter.

Förslag till dagordning vid Rikssårsmötet med Flottans Män den 9 maj 2022 kl. 10.00

1. Presentation. Årsmötet öppnas
2. Fastställande av den fortsatta dagordningen
3. Fråga om årsmötets stadgörelse utlysande
4. Val av årsmötespresidium (ordförande och sekreterare)
5. Val av två justeringsmän att jämte mötesordförande justera protokollet
6. Val av två rösträknare (kan vara samma som i punkt 5 ovan)
7. Fastställande av röstlängd
8. Styrelsens verksamhetsberättelse (årsberättelse)
9. Ekonomisk årsredovisning
10. Revisorernas berättelse
11. Beslut angående ansvarsfrihet
12. Beslut
 - att fastställa de framlagda resultat- och balansräkningarna
 - att resultatet enligt styrelsens förslag i verksamhetsberättelsen överförs till kontot "Eget kapital förening"
13. Beslut angående slutlig budget för år 2022 och preliminär budget för år 2023, samt årsavgift till riksförbundet för år 2023
14. Val av förbundsstyrelse, revisorer och valberedning
15. Förslag från lokalförening enl. § 15 i stadgarna
16. Avtackningar och avslutning.

Flottans Män Riksförbundet

Valberedningens förslag till styrelseledamöter och revisorer för 2022.

Ordförande

Thomas Engevall	lof Haninge	M	Nyval	1år	2022-2023
-----------------	-------------	---	-------	-----	-----------

Ledamöter

Göran Löfgren	lof Karlskrona	S	Omval	2 år	2022-2024
Lars-Erik Uhlegård	lof Göteborg	V	Omval	2 år	2022-2024

Ersättare

Kjell Johansen,	lof Nynäshamn	M	Omval	1år	2022-2023
Lars I Eloffsson,	lof Kristianstad	S	Omval	1år	2022-2023
Bengt Randevåg,	lof Härnösand	N	Omval	1år	2022-2023
Ulf Ängemo,	lof Halmstad	V	Omval	1år	2022-2023

Pers. ersättare för

Hansén
Löfgren
Johansson
Uhlegård

Revisorer

Jöran Westling	lof Norrtälje	M	Omval	2 år	2022-2024
----------------	---------------	---	-------	------	-----------

Revisorsersättare

Maud Biärsjö	lof Stockholm	M	Omval	2 år	2022-2024
--------------	---------------	---	-------	------	-----------

Kvarstående/"överlappande" representation

Ledamöter

Krister Hansén	lof Stockholm	M	Vald 2021	Kvarstår till 2023
Cawe Johansson	lof Sundsvall	N	Vald 2021	Kvarstår till 2023

Revisorer

Bo Johansson	lof Stockholm	M	Vald 2021	Kvarstår till 2023
--------------	---------------	---	-----------	--------------------

Revisorsersättare

Birgitta Nordenbris	lof Stockholm	M	Vald 2021	Kvarstår till 2023
---------------------	---------------	---	-----------	--------------------

På uppdrag av rikssårsmötet

Göran Andersson
Sammankallande

Valberedningen

Under 2020 har Valberedningen bestått av följande medlemmar Åke Semb, Sewe Lindberg, Stieg Andersson och Göran Andersson.

Om Rikssårsmötet så önskar kan samtliga medlemmar ställa upp för omval.

Nordiskt Marint Kamratföreningsmöte i Karlskrona

Nordiskt Marint Kamratföreningsmöte genomförs vart annat år. 2022 arrangeras mötet av Karlskronaföreningen och mötet kommer att genomföras den 10 – 12 juni. Till mötet har varje land möjlighet att sända 15 delegater. Ta kontakt med förbundskansliet och anmäl ditt intresse, om du vill vara en av de 15 i den svenska delegationen.

Du har en unik möjlighet att under jubileumsåret, Marinen 500 år, komma till Världsarvsstaden Karlskrona. Du besöker Modellsalen, Mönstersalen, Lindholmen med repslagarbanan, Vasa skjul, Ektimmer och linjeskepp och Polhemsdockan m.m.

Du upplever en guidad sjötur i Karlskrona skärgård samt ett guidad besök på Kungsholmsfort samt besök på Marinmuseum med ubåten *Neptun*.

Bankettmiddag anordnas på Sjöofficersmässen.

Din intresseanmälan skall vara Riksförbundet tillhanda senast 8 april.

Välkomna till Örlogsstaden Karlskrona!

Göran Löfgren

Söderarms fyr- och lotsplats genom tiderna **Nybet!**

Genom denna bok ska jag försöka skildra Söderarm och söderarms-skärgården, dess dramatiska historia, några av de personer som under tiderna tjänstgjort där och den storslagna och många gånger unika naturen här.

Idag drivs på huvudön en konferensrörelse med konferensanläggning och guidning av Annagret Andersson. Hon kom dit redan i slutet på 1990-talet och är sedan länge fastboende på Torskärs. Redan på 1700-talet fanns det en båk på Torskärs som då hette Tolleskärs och fyren med det första böningshuset uppfördes 1839. 1999 släcktes den stora lanterninen i fyren, som hade haft en räckvidd på 25 nautiska mil. En praktbok. Pris 450 kr.

Böckerna levereras omgående till angiven adress. Priset inkluderar porto och emballage. Fakturan ligger i boken. För leverans till adress i utlandet tillkommer extra porto med 90 kr.

En närmare presentation av böckerna finns på magnusullman.com • Du kan beställa böckerna på tel: 0708 1919 29 eller e-mail: bok@magnusullman.com

BOKFÖRLAGET MAGNUS ULLMAN AB

KAN DU LITA PÅ DIN FLYTVÄST?

Om den inte är servad finns risken att den inte blåser upp sig vid ett nödläge.

Kontakta oss så hjälper vi dig, så att du kan känna dig trygg på båtturen.

Ekens
NAVAL AB

SJÖSÄKERHETSUTRUSTNING
GUMMI/RIBBÅTSREPARATIONER

Tumstocksv. 12, 187 66 Täby
Tel: 08-6309266
www.ekensnaval.com

Kungl Amiralitetsförsamling uppvaktade Chefen för marinen

Kungl Karlskrona Amiralitetsförsamling är den enda kvarvarande militära församlingen i landet och fungerar förutom att vara församlingskyrka även att vara arbetsplatskyrka för de marina förbanden i Karlskrona.

Församlingen tog för något år sedan beslutet att uppvakta jubilarer Marinen med en gåva av något slag. Man fastnade för en gåva, som varar i en oändlig tid, en komposition med namnet *Ulrica Pia*, som kopplar kompositionen till Amiralitetskyrkan, *Ulrica Pia*. Som kompositör anlät man Stefan Nilsson, välkänd svensk kompositör, född 1955. Mest känd torde han vara för musikstycket *Gabriellas sång* från filmen *Såsom i himmelen* och musiken till TV-serien *Skärgårdsdoktorn*.

Måndagen den 24 januari startade Marinens 500-årsjubileum med en konsert i Amiralitetskyrkan med Marinens musikkår, där Stefan Nilssons komposition uruppfördes. På plats att ta emot gåvan var Chefen för marinen Ewa Skoog Haslum. Ceremonin hade fått namnet *Ouvertyr Marinen 500 år*.

Konserten inleddes med musik av John Ireland, Hugo Alfvén och Edward Elgar, alla styckena med tema från havet. Efter konserten följde korum, förrättat av amiralitetspastor Daniel Breimert. Då ordinarie dirigenten Alexander Hanson insjuknat, blixtkallades Lyckebysonen Per-Otto Johansson, som genomförde konserten med bravur.

Efter konsert och korum presenterade kyrkorådets ordförande Herman Håkansson gåvan, varefter kompositören presenterade sitt verk.

Så var det dags för musikkåren att uppföra verket, *Ulrica Pia*, följt av stående ovationer. Verket är cirka 12 minuter långt och komponerat på så sätt, att delar av verket kan användas vid olika tillfällen.

Sedan följde den formella överlämningen av gåvan, som strax dessförinnan hade framförts av musikkåren. Herman Håkansson överräckte en trälåda innehållande originalpartituret, ett USB-minne med musiken och Amiralitetsförsamlingen vapensköld.

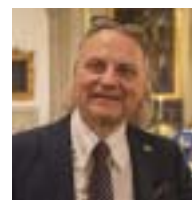
Chefen för marinen Ewa Skoog Haslum tackade för gåvan, där hon bl.a. betonade musikens betydelse för våra liv.

Ceremonin avslutades med, att Du gamla Du fria sjöngs unisont.

Olle Melin

Som symbol för gåvan överlämnades en trälåda med partitur, USB-minne med musiken och Amiralitetsförsamlingens vapensköld.
Foto Michaela Linge

Kompositören
Stefan Nilsson

Före ceremonin. Musikkårens konsertmästare Elin Fleischer, kompositören Stefan Nilsson, amiralitetspastor Daniel Breimert samt kyrkorådets ordförande Herman Håkansson. Foto Olle Melin

Kompositionen *Ulrica Pia* framförs av Marinens musikkår under ledning av Per-Otto Johansson.
Foto Michaela Lingex

CM Ewa Skoog Haslum tar emot Amiralitetsförsamlingens gåva av kyrkorådets ordförande Herman Håkansson under överinseende av kompositören Stefan Nilsson.
Foto Michaela Linge

Beskjutningen av u-båten Hvalen hösten 1915

Klockan 06.15 torsdagen den 21 oktober 1915 avgick ubåten *Hvalen* från Ystads hamn för att genomföra bevakningsuppdrag i Öresund. FC på *Hvalen* var kapten B Zander, sekond var underlöjtnanten greve W Hamilton och flaggstyrman A Sellin var uppbördsstyrman. Sellin var tillika däcksbefäl och den som var mest bekant med fartyget. Han hade varit med från ubåtens leverans från Spezia i Italien, deltagit i provturerna och varit uppbördsstyrman även under den äventyrliga leveransresan från Spezia till Stockholm. Han var den verkliga experten på ubåten, kunde varje detalj.

Vid 06.30 avgick följbåten verkstadsfartyget *Blenda* från Ystad. Det var blåsigtt väder, kraftig sjö från ost, men klart. Vid Abbekås udde, 10 distansminuter från Ystad, låg *Blenda* cirka 1500 meter bakom *Hvalen*. Då siktas två tyska hjälpkryssare, trålare byggda i stål med kanon monterad på fördäck. En tredje gick med full fart mot *Hvalen* och när den var på en sjömil avstånd, sköt den en ljusbomb. På *Hvalen* trodde man, att det var en signal till de andra fartygen. *Hvalen* saktade farten men sekunden efter slog en projektil ner strax för om ubåten. FC kommenderade genast styrbordsgir för att understryka, att de inte var fiender. Men det tyska fartyget fortsatte beskjutningen. FC beordrade, att flaggan skulle rättas till och flaggstyrman Sellin sprang akteröver för att göra detta. När han arbetade med flaggan träffades han i sidan av bröstkorgen av splitter från en projektil.

Blenda närmade sig snabbt och tysken slutade skjuta. Han signalerade, att han önskade komma ombord, vilket FC avböjde. I stället vände han *Hvalen* och begav sig in till Ystads hamn igen. Väl framkommen dit transporterades Sellin till Ystad lasarett. Där opererades han omgående. Han avled, när operationen var klar. Därmed förlorade *Hvalen* den i besättningen, som kunde fartyget utan och innan och som varit med från leveransen. Flaggstyrman Sellin var en plikttrogen sjöman en prydna för sitt vapen och sin kår.

Den svenska regeringen protesterade kraftfullt mot gränsskränkningen och naturligtvis för de skador, som beskjutningen förorsakat. Tyskland bad om ursäkt och försökte att lindra skadeverkningarna efter bästa förmåga.

Åren gick och en sommardag 1933 fick kaptenen Hamilton, som nu arbetade i Stockholm, ett telefonsamtal från en god vän, som undrade om han och hans fru hade lust att äta lunch hos kaptenen på en tysk handelsångare, som just låg i Stockholms hamn. Ja varför inte. Han tog med sig hustrun och åkte ner till hamnen. Fartyget hette *Victoria* och kaptenen var bred, trygg och trevlig. Han hette Kreuger och berättade, att han varit chef för en trå-

lardivision på Östersjön. Så nämnde han, att han legat utanför den skånska kusten hösten 1915 och då blev Hamilton verkligen intresserad. - Hörde kapten talas om en svensk ubåt, som blev beskuten då? - Det var jag, som sköt, svarade Kreuger. - Då kan kanske jag, som var kommenderad officer på ubåten, kan få en förklaring, till varför ni slutade att skjuta. Såg ni till slut den svenska flaggan, undrade Hamilton. - Nej, flaggorna blåste från oss, men efter åttonde skottet betade vår kanon, så vi satte högsta fart för att ramma er. Först på ett par hundra meters avstånd upptäckte vi den svenska flaggan.

- Men nu tycker jag vi skålar för, att den tyska kanonmaterielen i detta speciella fall ej var bättre, än den var. Annars skulle denna lunch aldrig blivit av. Och därmed skålade två bröder i havets stora brödraskap med varandra.

Christer Warfvinge

Källor: Vår Flotta, november 1915
Hvar 8 dag, 31 oktober 1915
Flottans Män 4 - 1950

Flaggstyrman A M Sellin.
Arkivbild

Undervattensbåten *Hvalen* framför verkstadsfartyget *Blenda* i Ystads hamn strax efter den blivit av misstag beskuten av ett tyskt krigsfartyg. Foto Gellberg, Ystad

SÖK UNDERSTÖD ELLER STIPENDIUM FRÅN SEU - SJÖOFFICERARNAS ENSKILDA UNDERSTÖDSFOND!

SEU har som syfte att först och främst bidra med ekonomiskt understöd till destinatärkretsen vilken i första hand utgörs av änkor efter och barn till sjöofficerare samt till ordinarie medlemmar i sjöofficerssällskapen i Stockholm, Karlskrona och Göteborg.

Understödet kan exempelvis röra sig om bidrag till läkemedelskostnader och/eller om man av olika anledningar har hamnat i någon form av ekonomisk kris och behöver hjälp med exempelvis boende och levnadsomkostnader.

Även Sjöofficerare och ordinarie medlemmar i ovan nämnda sällskap kan få tillfällig ekonomisk hjälp från SEU.

Det tredje syftet med stiftelsen är att ge ut stipendier för studier vid skola och läroanstalt i såväl Sverige som utomlands. Det kan exempelvis röra sig om sommarläger vid skoltiden, utbytesår under gymnasiet men framförallt vid högre studier på universitet eller högskola, eller för den delen yrkesinriktad utbildning efter gymnasiet.

Såväl sjöofficerare (yrkesofficerare vid flottan) som ordinarie medlemmar i ovan nämnda sällskap och även som änkor efter och barn till sjöofficerare samt till nämnda medlemmar kan söka stipendier för studier från SEU.

Fondens styrelse utgörs av direktionen för Sjöofficerssällskapet i Stockholm (SOSS)

Ansökningshandlingar återfinns på SOSS hemsida: www.soss.se

Ansökningar kan lämnas in under hela året.

(Notera dock att man enbart kan söka stipendier för innevarande och kommande terminer)

Frågor ställs till: kansli@soss.se

Välkommen med din ansökan!

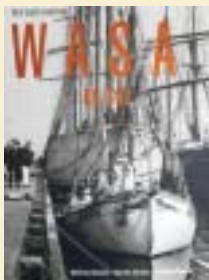
We Provide Technology To Keep the Oceans Open and Free

Saab is a proud supplier to navies worldwide. We deliver systems and platforms above and below the surface.

[Learn more at **saab.com**](https://saab.com)

Den sista kvassen *Wasa*, HG 622 En bok om Sveriges äldsta kvarvarande fiskebåt

Wasa byggdes på Råå 1905 och är den enda svenska fiskebåt, som helt och hållet byggdes för att kunna seglas, som fortfarande finns kvar.

I boken beskrivs ingående och med stor inlevelse *Wasas* spännande och äventyrsfyllda historia. Från det att hon byggdes som en seglande kvass för fisket vid Anholt i Kattegatt fram till tiden i Torekov, då hon både var fiskebåt och körde passagerare till Hallands Väderö under många år. Under beredskapsåren var *Wasa* "inkallad" som bevakningsbåt.

Boken är ett resultat av tusentals timmar av arkivforskning, intervjuer, uppmättningsarbete och efterföljande ritningsarbete.

Den är också ett inlägg i debatten om vårt svenska fiske och vilken väg det skall ta i framtiden. Genom att återvända till unika historiska källor har industrifiskets katastrofala följder för fiskebestånden i slutet av 1800 talet för första gången beskrivits. Det lukrativa fisket tog ett tvärt slut i början av 1900-talet, då jylländska köpmän gick ihop och byggde ångdrivna fiskebåtar med utrustning för snurrevadsfiske och trålning längs botten, allt för att maximera vinsten, förutom att de snabbt fiskade slut beståndet förstördes botten och orsakade en ekologisk kollaps.

Författarnas främsta ambition är att möjliggöra en renovering av *Wasa* till ursprungligt skick och därför kommer alla inkomster av boken att oavkortat gå till *Wasas* kommande renovering.

Författarna är Mathias Ravanis, Martin Ravanis och Susanne Ravani.

Bröderna Ravanis driver Nyhamns Såg & Båtbyggeri och har med framgång renoverat flera allmogebåtar. De har också byggt skeppsbåtarna till Ostindiefararen *Göteborg*. Bröderna har erhållit internationellt erkännande!

Om ni vill stötta bevarandet av renoveringen av *Wasa* – köp och läs denna bok! Boken kan köpas eller beställas i alla välsorterade boklädare.

Breakwater Publishing.

ISBN: 978-91-86687-74-8

Bertil Lundvall

Sjödränkt. Spektakulär materialitet från Havet

På många museer är lämningar efter vrak och förlisningar viktiga källor till kunskap om förflutna händelser. Samtidigt är det en gammal sanning, att döden i dess olika former lockar besökare. På både maritima och andra museer kan de materiella spåren i dödens kölvatten därför användas som känslomässiga bryggor till enskilda öden. Men det är en känslig avvägning. Museerna måste balansera vetande och attraktion, så att förevisandet inte tappar över i ett ovälkommet spektakel. I denna bok undersöks det museala hanterandet av den anseende mängd död, som följt på ett antal uppmärksammade sjöolyckor och bärgningar. Det rör sig om fem fartyg och ett flygplan, som med ett undantag är hämtade från svenska vatten och utställningsrum.

Vasa (1628), *Titanic* (1912), *Per Brahe* (1918), *Ulven* (1943), DC-3:an (1956) och *Estonia* (1994).

Simon Ekström är professor i etnologi vid Stockholms universitet och Centrum för maritima studier (CEMAS).

Han har tidigare bland annat utgivit böckerna *Humrarna och evigheten* (2017) och *Hedersmorden och orden* (2009) och varit medredaktör för antologierna *Facing the Sea* (2021) och *Djur: Berörande möten och kulturella smärtpunkter* (2018)

Makadam förlag.

ISBN 978-91-7061-348-7

PS. Referatet ovan är ingen recension utan ett utdrag från Makadams förlag om boken. Red

Minsveparen *M 20* – 80 år till sjöss i krig och fred

Under andra världskrigets början byggdes ett drygt 20-tal minsvepare i trä i två omgångar. Fartygen gjorde en enorm insats som minsvepare men även som bevakningsfartyg och var med om åtskilliga dramatiska händelser. Efter kriget och efter den omfattande efterkrigsminsvepningen gick fartygen olika öden till mötes.

En del gick över till nuvarande Sjöfartsverket och byggdes om till sjömätare, en del byggdes om för andra funktioner, medan en del blev kvar i flottans tjänst, framför allt som utbildningsfartyg i navigation och sjömanskap.

I dag återfinns ett antal av fartygen i privat ägo men ett av fartygen, *M 20*, tillhör numera Veteranflottiljen och ägs av Statens maritima och Transporthistoriska museer, men drivs och förvaltas av den ideella Föreningen *M 20*.

Nu har föreningen gett ut en mycket intressant och välskriven bok om *M 20*. I tio kapitel jämte några bilagor berättas om fartygets historik, om fartygets öden och äventyr, från stapelsättning till museifartyg. Vidare kan man läsa om dramatiska händelser men också mycket om mintjänstens olika delar. Ett par av kapitlen handlar om räddningen av fartyget som museifartyg och till sjöss med fartyget runt våra kuster. Kapitel tio, Den stora renoveringen, har delvis publicerats i vår tidskrift.

I bilaga 2 återfinns en bildförteckning och det är en mycket bra och rikt illustrerad bok, som har åstadkommit. Här har bildredaktören Ann Sofie Eriksson gjort ett utomordentligt arbete.

Ett antal författare knutna till föreningen har medverkat och inte minst ordföranden och redaktören Carl Anders Torelm har medverkat med ett antal kapitel.

Boken om *M 20* är verkligen läsvärd.

Attunda skeppsförlag.

ISBN 978-91-639-5423-8

Olle Melin

Göteborgs hamn

Porten mot väster i bilder 1958 – 2000

När jag i juni 1959 ryckte in till militär-tjänstgöring på dåvarande KA 4 vid Käringsberget, frapperades jag av den intensiva fartygstrafiken på Göta älv alldeles utanför KA 4 kasernområde.

Jag hade under min skolgång fått lära mig Göteborgs betydelse för svensk export och import, där staden var något av ett centrum i dessa avseenden.

År 2021 presenterades boken med ovanstående titel. Boken är en bok med lite text men med cirka 180 bilder och visar Göteborgs hamn från 1958 fram till våra dagar. Alla foton är tagna av författaren Bengt Boman, från början 1958 med en enkel laddkamera.

Under senare delen av nittonhundratalet genomgick sjöfarten en stor förändring. Containern och Ro/Ro-tekniken revolutionerade sjöfartygen. Hamnkranarna och lastfartygen försvann från kajerna mitt i staden. Trafiken ökade, men flyttades till Skandia- och Älvsborgshamnarna. Samtidigt drabbades varvsindustrin av tilltagande konkurrens från lågprisländer.

Så här skriver författaren om sin bok.

Denna bok vill i bildform skildra och sammanfatta 42 års scenförändring utmed Göta Älv. Fartygen, varven och kajerna utgjorde Göteborgs själ, en sjudande miljö som präglade stadens centrum, på gott och ont, men de satte Göteborg på världskartan.

Bilderna i boken omfattar allt i fartygsväg från enorma Ro/Ro-fartyg till trålare och små bogserbåtar. I några av bilderna finns örlogsfartyg representerade.

Efter att ha läst boken, kan man lätt inse Göteborgs stora betydelse för landets försörjning. Här har Försvarsmakten en avgörande betydelse med skydd av sjöfart och att hålla handelsvägarna öppna.

Författaren Bengt Boman har varit verksam i flera företag med koppling till hamnarna i Göteborg. Han har här levererat en bildskatt utan like.

Trafik-Nostalgiska Förlaget 2021.

ISBN 978-91-88605-49-8

Olle Melin

Säpo inifrån

Detta är en bok, som jag trodde aldrig jag skulle få läsa. Säpo har alltid för mig varit det hemligaste av det hemliga. I boken skriver eller intervjuas tio före detta medarbetare på Säpo och de skriver, så uppfattar jag det, om stora delar av sin hemliga verksamhet. De har ofta arbetat i det tysta med stor uthållighet och ibland med hot mot sig.

Det handlar om dubbelagenter, spioner, terrorister, signalspanare, livvakter, administratörer med flera. De beskriver öppet om sin verksamhet och de händelser, de varit inblandade i under sina år på Säpo.

Många av ärendena och arbetet med dessa är kända för en större allmänhet genom massmedia, men här kan man få en omfattande fördjupning i dessa ärenden, som av naturliga skäl inte varit utlämnade.

I ett av kapitlen, *Säpos nestor*, har vår förbundssekreterare Krister Hanséns omfattande arbete på olika områden och i olika positioner, bl.a. utomlands redovisats. Det är en imponerande gärning, som här beskrivs.

Boken omfattar närmare 400 sidor, vilket kan verka avskräckande, men har man väl satt igång, så är boken svår att släppa. Vill man veta saker om landets kanske hemligaste verksamheter, så läs denna bok! Boken är lättläst och kryddad med lite internt skvaler, vilket piggar upp.

Författarna heter Bengt Nylander och Lars Korsell. Bengt Nylander var chef för Säpos samlade kontraspionage åren 1998 – 2005 och började på Säpo redan 1981, vid den så kallade Ryssroteln, där man bl.a. skulle förhindra den sovjetiska underrättelseverksamheten i Sverige. Han avslutade sin aktiva tjänst vid Länskriminalen i Stockholm 2015.

Lars Korsell är jurist samt docent i kriminologi vid Stockholms universitet. Han har en bakgrund som domare, rättssakkunnig, chefsjurist m.m. Han har de senaste tjugo åren forskat vid Brottsförebyggande rådet om ekonomisk och organiserad brottslighet. Tillsammans har de 2016 skrivit boken *Det som inte har berättats*, som handlar om Nylanders tid vid Säpos kontraspionage. Medströms Bokförlag.

ISBN 978-91-7329-172-9

Olle Melin

I fred & örlog

Vid ett första påseende av boken *I fred och örlog*, kan den tyckas som en konkurrent till Marinens bok *Vår Marin 500 år*. Så är det definitivt inte, utan man kan kanske kalla den här boken för ett komplement, där vissa händelser under de 500 åren spelat en avgörande roll för såväl den svenska marinen som för den engelska Royal Navy.

Boken inleds med ett kapitel om örlogsflottan 1522 - 1658 och då handlar det mest om handelsskydd för de båda flottorna. Fortsättningen handlar om ömsom den svenska och ömsom den engelska flottan och deras förhållanden till varandra i såväl krig som fred.

Boken innehåller också ett antal kapitel från andra världskriget och åren därefter såsom brittiska flottans agerande mot de svenska jagarna vid Färöarna 1940, den svenska flottans medverkan vid jakten på *Bismarck*, blockadbrytningen mellan Sverige och England samt Winston Churchills planerade flygangrepp mot Luleå 1940 och inte minst Stena Impero-incidenten i Hormuzsundet 2019. Samarbetet vad gäller marin teknik från af Chapman fram till våra dagar har också sin givna plats i boken.

Bokens olika avsnitt är skrivna av såväl svenska som engelska författare, ibland tillsammans. Carl Johan Hagman, Christer Hägg, Thomas Engevall, Gustaf von Hofsten, Göran Wallén och Nils Modig är medverkande svenska författare och Captain Peter Hore är den mest flitige av de medverkande engelska författarna.

Det är ett stort antal historiska skildringar, skrivna av de främsta svenska, brittiska och amerikanska sjökrigshistoriska författarna, ofta f.d. sjöofficerare, som satt sin prägel på boken. Genom deras omfattande arkivforskningar avslöjar boken flera hittills okända händelser, som på olika sätt påverkat Sveriges historia. Boken är välskriven, intressant men samtidigt lättläst i en fin språklig stil. Och visst är det roligt med några episoder, som knappast kunnat påverka vår historia som t.ex. Gustaf von Hofstens kapitel om Cigarrklubben Gustaf V.

Layoutmässigt är boken en fullträff och det rika bildmaterialet bidrar i högsta grad till läsvärdet.

Redaktören för antologin, Gustaf von Hofsten, är värd all eloge för sitt arbete.

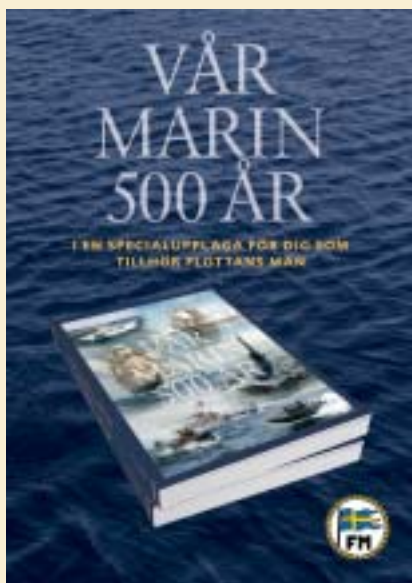
Breakwater publishing.

ISBN 978-91-86687-70-0

Olle Melin

Marinchefen tog emot bokverk "Vår marin 500 år"

Boksläppet genomfördes digitalt. Foto Rebecca Landberg

Redaktör Claes-Göran Dahl lämnade över en jubileumsbox med två böcker till marinchef Ewa Skoog Haslum och marinförvaltare Magnus Hall, vid en ceremoni i Karlskrona den tisdagen den 25 januari. Det blev också startskottet för marinens 500 års-jubileum, som kommer att firas under hela 2022, med olika aktiviteter på olika platser i landet.

Under dagen genomfördes en filminspelning för att starta verksamhets- och jubileumsåret 2022. En av programpunkterna var överlämnandet av det nytryckta bokverket "Vår marin 500 år" till marinchef Ewa Skoog Haslum och marinförvaltare Magnus Hall, en jubileumsutgåva med två inbundna band i en box av huvudförfattaren och bokens redaktör Claes-Göran Dahl.

Temat för böckerna är marinens 500-åriga historia, som berör hav, människor och konflikter.

– Det är en stor glädje för mig att ta emot det här praktfulla bokverket. Det finns så mycket intressant att hämta i vår marina historia, dels erfarenheter att ta med sig i framtiden men också ren allmänbildning, som skapar förståelse för, hur vi lever

idag. Jag kommer definitivt att ha verket framme för att visa alla, säger marinchefen. Jag vet, att Claes-Göran Dahl har lagt ner både kärlek och hårt arbete för att hålla ihop det omfattande innehållet. Rent spontant är de personliga berättelserna, något jag varmt rekommenderar.

Claes-Göran Dahl vid Attunda skeppsförlag har själv en bakgrund inom flottan och har i mer än 50 år skrivit om marinen.

– Det har varit något av en dröm och en stor ära för mig att få sammanfatta mer än femtio års skrivande i en bok om marinen, som har gett mig och mina kolleger så mycket. Det är därför något av en kärleksförklaring till vår marin, förklarar Claes-Göran Dahl.

– Vår marina traditioner är något vi verkligen värnar om. Som marinens traditionsofficer och även ordförande i Marinens traditionsråd känns det verkligen bra att få denna gedigna berättelse om vår historia. Vi tar med oss lärdomar från historien i vår utveckling av framtidens marin, säger marinförvaltare Magnus Hall.

Anställda inom marinen har haft möjlighet att förhandsbeställa ett eget exemplar av bokverket med beräknad leverans i mars. För övriga

kommer verket ut till försäljning, bland annat på Marinmuseum i Karlskrona och Sjöhistoriska museet i Stockholm, under våren.

Självklart så finns bokverket även i en engelsk version, så att även intresserade personer, som inte svensktalande, kan få ta del av den.

Mer information om aktiviteter och vad som händer under marinens jubileumsår finns på Försvarmaktens webb under Aktuellt/Uppvisningar och evenemang/Marinen 500 år.

(Hämtat ur Marinstabens pressrealise)

PS. Med hänsyn till, att boken inte levereras före tidningens pressläggning, kommer boken att presenteras i kommande nummer av tidskriften. Red

THE KALMAR NYCKEL FOUNDATION har etablerat sig i Sverige 2021 genom Åke Fagelberg som ackrediterats som ordförande i föreningen **Kalmar Nyckel** med säte i Kalmar. Fartyget **Kalmar Nyckel** är del i historien om hur Sverige blev en del av Amerikas historia och genom att besöka www.foreningenkalmarnyckel.se kan du ta del av hela den spännande historien och om du gör en resa till New York är fartyget värt ett besök och kanske också följa med på en seglats.

hermes
REDOVISNING AB

Lars-Erik Nilsson

Auktoriserad Redovisningskonsult SRF

Vi erbjuder hjälp med;

Bokföring, moms, lönehantering
bokslut, årsredovisning och deklaration

Box 33, 263 21 Höganäs mail: hermes.redovisning@telia.com
Tel 042-33 20 15 fax 042-34 19 16 mobil 070-339 12 99

SKÅNSK GRÄDDGLASS

- sommar året runt sedan 1937

Engelholms Glass AB - ett svenskt familjeföretag Tel. 0431-108 51 www.engelholmglass.se

Flatmo
Textila inredningar

**DYNOR - RESÄRMADRASSER -
BÄDDMADRASSER - MATTOR**

www.flatmo.se 0696-400 95 info@flatmo.se

Västra Hästholmen

– försvaret av Karlskrona västerifrån

Fortparken, som mer eller mindre vuxit igen

När man angör Karlskrona från söder, kan man inte undgå att observera de stora forten på ömse sidor om farleden, Kungsholmen och Drottningsskär, båda med anor från 1680-talet. Längre in stöter man på befästningstornen God Natt och Kurrholmen och väl inne i staden de olika stadsbefästningarna.

Kommer man västerifrån, använder man farleden mellan de stora öarna Hasslö och Almö och där ligger Västra Hästholmen med sitt fort, övergivet sedan slutet av 1960-talet, men som varit en viktig del av försvaret av Karlskrona ända från 1680-talet.

Redan i riksgeneralkvartermästaren Eric Dahlbergs utkast till befästning av Karlskrona föreslogs, att ett jordbatteri skulle byggas på Hästholmen för försvaret av Arpösund, som sundet mellan Hasslö och Almö då kallades. I ett kungligt brev av den 6 april 1689 anbefalldes, att Hästholmen skulle befästas. Det rörde sig troligen om en provisorisk anläggning.

1724 års fästningskommission, med de ryska galärflottornas kusthärjningar i färskt minne, föreslog att Karlskrona skulle säkras mot galärer. Bland annat föreslog kommissionen, att sundet mellan Almö och Hasslö skulle försvaras med ett verk på Hästholmen, samt att vattnet mellan Hästholmen och Hasslö skulle fyllas med sten. Penningbrist och motsättningar mellan krigskollegium och amiralitetskollegium innebar, att ingenting gjordes åt de mindre inloppen till Karlskrona, däribland inloppet mellan Almö och Hästholmen.

Under Napoleonkrigen i början av 1800-talet var Häst-

holmsverken bemannade av soldater ur Kalmar regementet 1810 och Kronobergs regemente 1811. Troligen var batterierna på Hästholmen uppställda i öppna batterivärn av jordbatterityp med fronten åt väster.

De anläggningar som vid denna tid fanns på Hästholmen utgjordes av en redutt och tre batterier, ett corps de garde, ett kruthus och en optisk telegraf. Dessa anläggningar hade troligen tillkommit med början omkring 1790 då Abraham Bäck var fortifikationsbefälhavare i Karlskrona. Under de första åren av 1800-talet förbättrades verken på Hästholmen, fortfarande med Bäck som fortifikationsbefälhavare och med befälhavande amiralen i Karlskrona, Johan Puke, som pådrivare.

År 1833 föreslogs att ett stormfritt kasematterat verk skulle uppföras och arbetena startade. 12 till 16 kanoner skulle uppställas på ön. År 1836 sattes Hästholmen i fullt försvarstillstånd.

År 1850 uppgavs det att på Hästholmen fanns redutt, retranchement och krutkapell. Med retranchementet avsågs sannolikt tidigare nämnda batterier.

1867 års befästningskommitté föreslog, att skansen på Västra Hästholmen skulle fullbordas. Bland annat skulle ett jordbatteri för beskjutning av Hasslölandet anläggas på södra delen av ön. Vidare skulle ett bröstvärn i betong uppföras och bestyckas med fyra räfflade kanoner samt att pansarbrytande artilleri med pansarsköldar skulle anläggas.

År 1871 beslöts att bestyckningen på Västra Hästholmen skulle utgöras av ett tiotal pjäser.

År 1878 påbörjades utläggning av elektriska minor i

Västra Hästholmen från nordost. Foto Peter Nilsson

Dieselmotor från 1910, unik i sitt slag i landet

inloppen. 1886 inrättades en tändstation på Västra Hästholmen. Till denna kom syftstationer på Hasslö i söder och Österholmen i norr, byggda 1891.

Bestyckningsplanen för 1891 omfattade 27 pjäser fördelade på 7 linjer och en kasern. Kalibern var mellan 27 cm och 25 mm.

Utveckling under 1900-talet

1899 års riksdag beslöt på förslag av 1897 års befästningskommission om en omfattande ombyggnad av Västra Hästholmen med tillförsel av nytt modernt artilleri, framtaget speciellt för kustartilleriet. Ombyggnadsarbetena pågick åren 1903 - 1910 och i samband med detta tillfördes ett 12 cm tornbatteri om 4 pjäser och ett 57 mm batteri om tre pjäser. Till detta kom ett antal kvarvarande batterier av äldre modell. Tillförseln av modernt artilleri innebar, att Västra Hästholmen under första världskriget ansågs som Karlskrona fästnings starkaste enhet och hade följande bestyckning:

18 pjäser i 7 batterier och med kalibrar mellan 15,2 cm och 25 mm, benämnda VH 1, 2, 4, 6, 9, 10 och 11.

Efter 1925 års försvarsbeslut återstod endast batterierna VH 1 och VH 2. 1936 ändrades beteckningen till H 1 respektive H 2. Dessa batterier kom att utgå ur organisationen 1964 respektive 1969. Sista gången skjutning med H2 (12 cm) ägde rum, var 1965 och då med åldersklass ur KA 2.

Under såväl första som andra världskriget var Västra Hästholmen bemannat, under andra världskriget så gott som hela tiden.

Västra Hästholmen från öster. Till vänster fortexpeditionen, inrymd i en äldre kommandoplatz, norra kasern, som innehöll officersförläggning, mäss och officerskök samt längs bort fortets sambandsfunktioner samt slutligen Linje I med bl.a. minstation och frontverkstad

Foto Olle Melin

Den unika manövertavlan för dieselmotorn

Under slutet av 1930-talet tillfördes luftvärnautomatkanoner till fortet, först 25 mm kanoner och sedermera 40 mm kanoner m/1936.

Sedan det lätta batteriet H 1 utgått ur organisationen 1964 tillfördes Västra Hästholmen artilleritropp för sjömål i form av 40 mm dubbelautomatkanon m/1936. Denna utgick ur organisationen i slutet av 1970-talet och ersattes då av en värnkanon 74 med bemanning ur armén. Denna värnkanon utgick ur organisationen i början av 1990-talet.

Redan på 1880-talet utlades de första elektriska minorna i västra inloppet. Dessa manövrerades från tre stationer, syft- och tändstation på Västra Hästholmen och syftstationer på Hasslö och Österholmen. Den inre mineringen, som så småningom helt kom att manövreras från Västra Hästholmen utgick ur organisationen omkring 1960. Vid tiden för andra världskriget utlades en minering längre ut i inloppet med minstation på Kåsaskär. Denna minering drogs in 1965 som en följd av, att Hasslöbron stod klar i november 1964.

Till det tunga batteriet H 2 fanns en kedja av mätstationer runt batteriet. Från början användes så kallad långbasmätning, en form av bäringsmätning, från olika platser i skärgården. Till detta kom en lodbasmätare på Harön i Ronneby skärgård. Batteriet utnyttjade också den kedja av teodolittorn, som fanns runt om i skärgården. Således kunde tornen på Gö udde, Hasslö och Aspö utnyttjas. I slutet av 1950-talet tillfördes eldledningsradar och spaningsradar samt modern eldledningsutrustning till Västra Hästholmen.

Huvudingång till fortets norra del

Mätstationer fanns på Västra Hästholmen, Hasslö, Aspö, Harö (Ronneby skärgård) samt Lindö udde (rörlig). Till detta kom teodolitmätstationer på Aspö, Hasslö och Gö udde.

Strålkastaravdelning fanns från början på huvudön, men från slutet av 1930-talet flyttades strålkastarna ut från huvudön till Törnekalven på södra Hasslö respektive Gö udde.

Efter nedläggningen 1969 har fortet fungerat som mobiliseringsförråd fram till början av 1980-talet.

I dag förvaltas Västra Hästholmen av Statens Fastighetsverk.

Bemannning

1878 utgjordes krigsbemanningen på Västra Hästholmen av 15 officerare, 19 underofficerare och 318 manskap. Av dessa utgjorde cirka 90 % sjötrupp och resten kom från fortifikationen och infanteriet.

Fredsbemanningen utgjordes av 1 underofficer och 5 manskap.

Vid mobiliseringen 1914 utgjordes krigsbemanningen av 12 officerare, 17 underofficerare, 429 manskap och 1 civilmilitär (läkare)

Under andra världskriget utgjordes bemanningen av cirka 400 man, en siffra som kom att gälla fram till 1960-talet, då styrkan successivt reducerades.

Batteri H 2, 4 st 12 cm pjäs m/1902, skottvidd cirka 12 000 meter

Logement i fortets norra del. Här sov man i hängkojer

Ett unikum

En unik detalj på fortet är den dieselmotor, som installerades 1910 för strömförsörjning av olika delar av anläggningen. Den gav 77 volts likspänning och var i bruk ända till nedläggningen 1969. Motorn lär vara den enda kvarvarande i sitt slag i landet. Till dieselmotorn hörde också en unik manövertavla. Permanent elnät kom inte i bruk förrän på 1930-talet

Framtiden

Vad, som ska hända med fortet, är idag mycket osäkert. Fastighetsverket vill sälja anläggningen, men fått nej i olika omgångar. Riksantikvarien har föreslagit byggnadsminnesförklaring, men i det ärendet går det långsamt. I väntan på slutligt beslut förfaller fortet successivt och kostnaderna för avveckling eller för att bli byggnadsminne är enorma.

Jag har under början av 2000-talet haft förmånen att guida intresserade på fortet, men som läget är idag, är detta inte aktuellt. Säkerheten för besökande skulle äventyras.

Olle Melin

Vad en gammal bild kan berätta

Ragnar Kempe

många av de lokaler, som flottan disponerat, har det ofta funnits inramade teckningar av tecknaren Ragnar Kempe.

Sven Ragnar Georg Kempe föddes den 5 december 1903 i Skövde. Han kom 1922 vid 18 års ålder till Kungl. Flottan som torpedmatros. Självlärd levererade han sina första teckningar beskrivande livet i Flottan till tidskriften VÅR FLOTTA 1924.

Ingen har, som Kempe tecknat "örlogsgastar med vind i tjafs och blåkrage". Mycket av hans produktion skildrar jagar- och torpedbåtslivet under 1920-talet. Kempe lämnade Flottan 1929. Efter reklamskola blev han merkantil chefdekoratör bl.a. hos AB Herman Meeths i Stockholm. Kempe har även ägnat sig åt internationell showbusiness som snabbtecknare och musikalartist bl.a. med framträdande på Chinavaritén i Stockholm. Inkallad under andra världskrigets beredskap utförde han fina dekorationsmålningar på Örlogshemmet samt i matsalen på Skeppsholmen. Ragnar Kempe avled den 26 december 1985.

År 1981 pågick en utställning av Kempes teckningar på Sjöhistoriska museet följt av en utställning på Marinmuseum i Karlskrona.

I samband med dessa utställningar togs en mapp med ett litet urval av Kempes verk fram och det är ur en sådan mapp, som här publicerad teckning förekommer.

Olle Melin

Stopp

Transclean 65 är en specialvätska som löser urinsten och andra hårda avlagringar i septiktank och rörledningar samt förbygger och förhindrar stopp i toalettssystemet.

Har du stopp i toalettssystemet? Rinner det långsamt? Svårt att tömma?

Luktär det från tanken? Då är det dags för Transclean 65.

Transclean 65 påverkar inte de nyttiga bakterierna i systemet, är miljövänligt och biologiskt nedbrytbart. Är inte skadlig för metaller, plast eller gummi. Har med framgång använts av yrkes- och kryssningsfartyg under många år.

Finns i välsorterad marinhandel.

Kemiprodukter International AB www.kemiprodukter.com

Lokalföreningarna informerar

Region Nord

Härnösand

Lördagen 20 november 2021 firade vi vårt försenade 30 årsjubileum. Ett 60-tal upplädda festdeltagare njöt av den goda maten och dryckerna. Under fördrinken blev förbrödringen stor. Det syntes och framförallt hördes, att vi inte hade träffats på länge. Vårt sorl under minglandet överröstade hela tiden bakgrundsmusiken.

Under middagen sjöngs sedan vanligt ett antal snapsvisor och detta höjde, ytterligare den goda stämningen och det rädde ingen brist på samtalsämnen.

Cawe Johansson och Mats Andersson, med respektive, representerade Riksförbundet och brödräfsöreningen i Sundsvall. Cave Johansson överlämnade fin tavla från Riksförbundet och vi fick dryckjöm tillverkad i Skottland av Flottans Män Sundsvall. Även KA 5 kamratförening framförde sina gratulationer.

Efter maten och några fina tal fortsatte samvaron med intressanta samtal i mindre formationer. Under kaffet och även så underhöll våra spelmän Johan Eliasson och Dick Öberg med trevlig dragspelsmusik. Styrelsen hade lagt ner ett gott arbete med planering och genomförande av vår jubileumsfest.

Flottans Män Härnösand skickar tack-samt en hälsning till chefen för förbandet, kommandörkapten Bengt-Ivar Rådström, som låter oss disponera gamla KA 5 Marinmäss för våra aktivitetskvalar. Tillgång till mässen som vår klubblokal är en viktig del för våra aktiviteter.

Många medlemmar har framfört sitt tack för ett trevligt jubileum.

Tommy Lindqvist

Riksförbundets gåva överlämnas till jubilarer

Sundsvall

Här kommer ett livstecken från FM i Sundsvall. Vi har firat vårt 75-årsjubileum i december 2021 och vi var 50 personer på jubileet. Vi uppvaktades av FM i Härnösand genom ordförande Roger Karlström och vice ordförande Bengt Randevåg, båda med fruar. Ett stort tack för gåvorna!

Under våren ska vi ha vårt årsmöte och planeringen var, att vi skulle haft mötet i februari, men det är nu senarelagt till maj. Alla restriktioner har upphört, men vi tycker, att vi skall ta det lite lugnt, då pandemin inte är över. Vi har våra styrelsemöten, men de är coronasäkra.

Vi har sänt ut inbetalningskort för medlemsavgiften och vi hoppas, att alla har uppmärksammat, att vi har bytt från postgiro till bankgiro.

Nästa aktivitet är Riksråsmötet till Tallinn den 8 - 10 maj.

Vi hoppas, att snart kunna köra igång våra ärtmiddagar och vi önskar alla Flottans Män en bra fortsättning och att ni är rädda om varandra.

Cawe Johansson

Region Mitt

Gotland

2021 avslutades med jullunchen i december, där våra segelfartygshängivna medlemmar Adrian Ström och Sten Gattberg berättade minnen och visade bilder från sin gemensamma seglats med HMS Gladan över Atlanten 1976 för att delta i firandet av USA 200 år. En imponerande bedrift, som vi alla åhörare uppskattade att få lyssna till.

När nya restriktioner infördes i januari, tvingades vi tyvärr åter att ställa in. Den planerade ärtmiddagen den 27 januari med ett inledande föredrag av Marinstabschefen kommandör Fredrik Palmqvist om dagens och morgondagens flotta, som skulle gett oss alla positiva vibbar, kommer nu att inplaneras till hösten, till vilken han

har lovat att komma, när föreningen kallar.

Årets programpunkter under våren bedömer vi nu i början av februari kommer att kunna genomföras planenligt. Det gäller årsmötet i februari, ärtmiddagen i mars med föredrag av vår senaste medlem, f.d. sjöofficeren i Royal Navy, Stephen Trodden under rubriken *Inblick i Royal Navy* och i april först en jubileumsföreläsning på Gotlands museum med Claes-Göran Dahl under rubriken - *MARINEN 500 ÅR*, vilken kan genomföras med generösa stöd av Gotlands Försvarsförening och Gotlands museum. Sista torsdagen i april återstår sedan ärtmiddag med föredrag av vår medlem, kalmarbon Åke Fagelberg under rubriken *Kalmar Nyckel och svenskkolonin i Wilmington, Delaware*. Förhoppningsvis är vädret lite somrigare i maj och då styr vi kosan österut mot nya Albatrossmuseet i Herrvik, som invigs officiellt till sommaren. Våra medlemmar Erik Hoffstedt, tillika ordförande i museet och vår vice ordförande Lars Danielson leder oss genom såväl den tyska minkryssaren Albatross som museets egen historia. Vårt eget jubileumsprogram inom ramen för MARINEN 500 ÅR bjuder slutligen under helgen 15,16,17 juli på Marinens ungdomsmusikkår, som genomför flera konserter i Visby och förhoppningsvis även vid Gotlands försvarsmuseum. Dessutom kommer de unga marinmusikerna att underhålla oss den 16 juli, då vi saluterar Flottans Män Gotland, som firar 80 år som lokalförening och det med ett födelsedagsmingel i Marinstugan. Under sommaren hoppas vi dessutom, att såväl den aktiva örlogsflottan som den alltid uppmärksammade Veteranflottan har möjlighet att visa upp sig på Gotland.

Till er alle. Summarn kummar. Var så säkra.

Lars Ellebring

Foto Lars Ellebring

Norrköping

Också året 2021 blev ett år med avstånd, handsprit och tvätt. Vi ser ännu inte slutet på belägringen.

Styrelsemöten har hållits enligt plan med fokus på klubbhuset. Några få moment återstår, bl.a. ljuddämpande material i tak och på väggar

Juletidens skinklotteri blev även detta år en stor framgång och sju medlemmar blev lite extra runda runt magen.

Alla medlemmar är fullvaccinerade, så de spontana träffarna i klubbhuset på onsdagar och lördagar har varit välbesökta.

Julgröten samlade 58 medlemmar, som alla åt och drack i fin julstämning. Grötätandet kombinerades med, att vi firade vår nya skylt vid infarten till stugan. Ingen behöver nu undra över, var vi är och vilka vi är.

Roland Ekinge

Stockholm

Den 5 december steg sällskapet Flottans Män ombord på Siljas fartyg Galaxy med destination Åbo. Örjan hälsade oss, som bestod av 49 personer, välkomna med en skål i bubbelvin. Vi gladdde oss åt, att alla utom två föreningar från Region Mitt var representerade och hade näppat på vår inbjudan. Klubbmästaren presenterade programmet. Maud och Sigrid sålde lotter.

Ute på havet rådde iskyla, men vad gjorde det, när vi fick sätta oss till bords och inta en härlig julemiddag. Då vi endast var 170 passagerare på båten, så behövde vi inte köa någonstans. Jerka och Bosse Furén, som har röstresurser, tog upp sången till snapsvisorna samt "Än en gång därän", som är tradition.

På hemresan började dagen med champagnefrukost. Därefter hade Sven och Lena ordnat med kluriga aktiviteter och efter det var det lottdragning. Sedan var det fritt val att gå och shoppa och äta lunch på någon av restaurangerna.

När mörkret lagt sig och vi började komma in i skärgården, satt ett gäng i pianobaren och önskade låtar, som vi kunde jamma till, så vi hade en riktigt fin stund tillsammans.

Birgitta Nordenbris

Region Syd

Karlskrona

Höstens medlemsaktiviteter kom igång, när smittspridningen av covid-19 minskade. Den 18 november hälsade ordföranden ett 25-tal medlemmar välkomna till en danskinspirerad afton med filmvisning och förplägnad med röd pölse, Tuborg öl och Gammel dansk. Den danska kulturfilmerna S/S Martha från 1967 spelades upp för en förväntansfull publik. Det kändes som att alla behövde koppla av till en dräplig och komisk film i höstmörkret. Det blev en succé med många skratt. En gemytlig kamratträff!

Det traditionella julsamkvämet hölls den 4 december i Fylgia. Ordföranden kunde hälsa ett 40-tal deltagare välkomna. Efter ett inledande mingel med glögg kunde man sätta sig till bords och avnjuta ett julbord med alla de rätter, kalla som varma, som ingår i ett klassiskt svenskt julbord. Vår klubbmästare Ingvar Stenmark, med assistans av Elving Gustafsson, hade lagt ner ett stort arbete på att genomföra detta. Alla njöt av maten och den trevliga stämningen. Det kändes särskilt bra att kunna träffas igen i och med att vi fick ställa in julsamkvämet år 2020 p.g.a. pandemin.

Ordföranden framförde allas tack till Ingvar Stenmark och Elving Gustafsson för det fina arbete de nedlagt för att skapa det gedigna julbordet och överlämnade blommor.

Lars Iger och Björn Wallmert fick mottaga FM Hederstecken för deras mångåriga insatser för vår förening i form av arbetsinsatser och stöd vid föreningsaktiviteter.

I början av 2022 tog smittspridningen av covid-19 återigen fart och nya restriktioner infördes, vad avser mötesverksamhet. Medlemsmötet den 20 januari, vilket skulle varit "Marinen 500 år" med föredragning av örlogskapten Johan Melin, fick ställas in. Vi planerar att hitta ett nytt datum för detta intressanta ämne.

Vårt Årsprogram 2022 skickades ut till alla medlemmar vid årsskiftet och alla anmodas gå in på vår hemsida, <https://flottansman.se/karlskrona>, för att hitta dagsaktuell information om vårt mötesprogram.

Dansk afton. Foto Bo-Inge Andersson

gram. Eller ring någon i styrelsen för att få senaste information. Vi ser fram emot att så många som möjligt kommer till våra aktiviteter.

Stellan Andersson.

Malmö

Vid månadsmötet den 29 november serverade Göran ärtsoppa med alla tillbehör och dagens föredragshållare var Curt Borgenstam, som berättade om våra kanonbåtar och i synnerhet om G. W. Svensons "Flickorna Svenson", detta i en brytningstid mellan segelfartyg och ångdrivna fartyg. Inspiration kom från John Ericsson, som konstruerade fartyg på andra sidan Atlanten. Armstrongs vapenhus inspirerade till mindre lösningar och Sverige hade som vanligt inte råd, utan ville alltid ha en "lagom" lösning.

Blenda blev lösningen. Hon byggdes på Lindholmens varv 1873. Hon var bestyckad med en dominerande kanon 27,4 cm m/74 och två 12,2 cm m/73 kanoner, den stora i en tornliknande konstruktion. Blendaklassen blev 1. klassens kanonbåtar med totalt 9 fartyg. Andra mindre fartyg fanns såsom 2.klassens kanonbåtar även kallade kanonångslupar. De byggdes under åren 1850 till 1862. Även monitorer ingick i andra klassens kanonbåtar byggda 1865 - 1866 och till sist pansarkanonbåtar. Även 3.klassens kanonbåtar, där Sölve, som ligger som museifartyg i Göteborg, ingick. Sölve byggdes 1874 och gick olika öden tillmötes och slutade som oljepråm, då hon identifierades av S. Olsson och bevarades i Maritiman.

Vårt julbord avnjöt vi på självaste Lucia-kvällen. Ingen lucia syntes till, men det kom ett bud med maten, som en cateringfirma lagat och alla rätter smakades alldeles utmärkt. Som traditionell avslutning på julbordet serverades vi Göran Hagmans och hans sambo Britts hemgjorda risgrynsgröt. Det blev kvällens kulinariska höjdpunkt. Till allt detta fanns det öl av både starkare sort och dylika helt utan alkohol. Tre sorters snaps fanns att välja på. Vi inledde hela kvällen med att unisont sjunga "Skånsk madavisa". Evert Bengtsson sjöng solo i en gammal snapsvisa, som ingen annan hört

förut. Stefan Leo berättade och visade i pausen innan gröten, först om FM:s nya webbplats och sedan om flygets årliga julgransflygning, som skulle ske över Skåne dagen efter. Sedan körde Stefan sin show med flera gamla fina sånger, som har med flottan att göra, t.ex. "Klart till drabbning", "På tal om kyssar min flotta flottist", "Flottans kavaljerer" m.fl. Denna show har ju Stefan även kört på Riksrådsdagen 2018 på båten mot Tallinn. Sista låten var en musikvideo med Cher från 1989, när hon sjunger en låt ombord på USS Missouri till besättningens stora förtjusning. Om ni vill se den, sök på Youtube efter "If I could turn back time" med Cher.

Hans Carlsson berättade, att vi redan nu spikat alla mötesdatum för hela 2022. Curt Borgenstam frågade, om vi var intresserade av ett återbesök på fina Vikens Sjöfartsmuseum under nästa år och det gör vi gärna. Så nu hoppas vi, att omikron inte ställer till det för oss under 2022. Många av oss har dock redan fått tredje sprutan.

Kvällens lotteri hade lockande priser med både Maltwhisky och bubbel. Vår kökschef Göran Hagman lyckades vinna både whiskyn och bubbelvinet! Vi andra blev inte alls avundsjuka, utan tyckte det var helt rättvist, att Göran fick dessa vinster som tack för sitt jobb i byssan under alla våra möten. Han fick även en rungande applåd. Som vanligt erbjöd vår omtyckta ordförande "dryckes-doggybag" för de, som kom bilandes och hade fått hålla till godo med alkoholfritt hela kvällen. Kan det bli mer rättvist? Men dagens alkoholfria öl-sorter är helt klart godkända till mat.

Stefan Leo

Trelleborg

Huvudrubriken för 2021 års sista medlemsmöte den 9 december var "*Sillens betydelse för sjöfarten*". Vår egen Bengt Grip benade ut begreppen och fokuserade på "betydelsen" och mindre på "sjöfarten". Bengt har varit yrkesfiskare sedan 1983, då han tog över efter sin farbrors fiske. Han började med bottengarn i Öresund, men fick sluta där, när gasledningen från Danmark drogs rakt igenom deras "revir". Då började han med garnfiske efter främst torsk i Öresund och södra Östersjön.

Bengt tror inte, att sillen har någon egentlig betydelse för sjöfarten idag, men historiskt sett var sillen ganska stor för den mindre kustfarten. Det började på Hansatiden med sillfisket runt Falsterbonäset och transporter till Tyskland. Därefter kom sillen in till den norska kusten och stora mängder transporterades till Bohuslän under 1700-talet. Från början av 1800-talet var sillen vanlig vid Bohuslän och fraktades

då till många olika hamnar i Europa. Därefter var det i stort sett slut med sjöfarten, som transporterade sill. Fiskebåtarna blev större och kunde själva segla till hamnar, där det fanns behov och marknad för sillen.

Sillen har också haft negativ inverkan på sjöfarten, även om det endast var av kuriös natur. Under 70–80-talen var det så mycket sill i Kämpingebukten, att fraktbåtar, som skulle igenom Falsterbokanalen, kunde stundtals få stopp i kylvattnet till motorn, för det var sill i intaget. Detta fenomen bekräftades av ett par föreningsmedlemmar, som upplevt det ombord på marina fartyg.

Sill har alltid varit av stor betydelse för den svenska befolkningen som inkomstkälla i kustområden och proteinrik föda i allmänhet. Bengt berättade om en loggbok från sin farfar, som innehåller uppgifter om dennes fiskfångster och priser, för vilka han sålt fisken. Den innehåller uppgifter om fisket under 10 år (1920–1930). På den tiden fick han från 30 öre till 1,15 kronor/kg för sillen. Det jämföres mycket väl med priset, som betalades i slutet av 70-talet och början av 80-talet, när Bengt började sitt fiske. Priset var då cirka 70 öre/kg. Utan djupare analys, men med hänsyn tagen till penningvärdets ändringar, ser det ut, som om farfars generation fick väl så mycket ut av sitt arbete som dagens sillfiskare. 30 öre/kg år 1920 motsvarar cirka 5,65 kronor idag, vilket är ett bra pris för hel färsk sill på kajen.

När Bengt började fiska, var det bara sill som gällde. Priset för torsk var bara 20–30 öre/kg. Idag är det tvärt om och på grund av den höga efterfrågan, har torsken överfiskats och det mesta vi äter är inte torsk utan 'norsk'. Det har varit stopp för torskfiske i snart två år i Östersjön, men det finns färre torsk där nu, än när det stoppades. Fisket på torsk kan ju därför inte vara den enda orsaken till det problemet.

Miljöproblemen i Östersjön är enorma med stora syrefria områden, där inget kan växa eller föröka sig. De är förorsakade av utsläpp från industrin och jordbruket och reglering av älvar och inte av fisket. Det

pratas mycket om problemen och man kan hoppas på gradvisa förbättringar. Men man bör också fokusera på åtgärder, som kan vidtas nu. En är att reducera sälbeståndet. Antalet gråsäl har fördubblats under de senaste 15 åren och beräknas konsumera mer sill, än vad hela fiskeflottan fångar. Det säges också, att sälarna lämnar efter sig maskar, som orsakar skrumplever hos torsk och andra fiskarter.

BG

Svensk ubåtstillverkning

Inför vårt medlemsmöte den 13 januari erbjöd sig vår vice ordförande Maths Witt att prata om svensk ubåtstillverkning. Som läsaren kanske känner till, var detta ett av många liknande framträdanden, som Maths gjort i vår förening och andras. Han började därför med första versen av "Än en gång där-an", som han sjöng med sedvanlig bravur.

Under återuppbyggnaden av det svenska försvaret och speciellt inom den marina delen är ambitionen att ha fem moderna ubåtar i operation inom en snar framtid. Detaljerna av utarbetas i dialog mellan de berörda parterna från Försvarets materielverk och den svenska tillverkaren, d.v.s. Saab-Kockums. Det är ofta en tidsödande process p.g.a. den stora tekniska komplexiteten i planering och byggande av ubåtar, ofta förvärrad av förändringar i strukturen och ansvarsområden.

De aktuella projekten för den svenska marinen är:

- Ett projekt för vilket detaljplaneringen är långt kommen och som väntas starta inom kort är en halvtidsuppgadering av *Halland*, som i stort motsvarar modifieringarna och moderniseringarna redan gjorda på systerfartygen.
- Arbetet på översyn och modifiering av *Södermanland* pågår.
- Byggandet pågår av två helt nya ubåtar, nämligen *Blekinge* och *Skåne* av A26-typen, som innehåller det senaste inom svensk ubåtsutveckling. SAAB-Kockums är ett av många företag i

världen, som har full kompetens att planera och tillverka moderna konventionella (icke-atomdrivna) ubåtar. De andra finns i Frankrike, Tyskland och sedan nyligen i Syd Korea. Det svenska kunnandet är därför ofta efterfrågat runt om i världen.

- För närvarande pågår ett samarbete med Australien som omfattar uppgradering av 6 ubåtar av Collins-typen. Den är baserad på den svenska typen Västergötland och det är därför helt naturligt, att Australien vänder sig till Sverige i detta ärende. Planering av insatsen pågår.

- Holland söker samarbete för att förnya sin ubåtsflotta och har vänt sig till Sverige, Tyskland och Frankrike. Samarbetet mellan Holland och Sverige i ubåtsutveckling startade för ett 20-tal år sedan. Men, som i de flesta fall är tidsprocessen lång beroende på politiska faktorer och brist på kvalificerad personal för beslutstagande.

Saab-Kockums är också engagerat i produktionen av ytfartyg och planerar för moderniseringar och nybyggnation av våra korvetter. Kanske får vi höra mera om nästa gång, vi får nöjet att lyssna till Maths och då naturligtvis hans sång.

LOE

Västervik

Flottans Män i Västervik fyller 40 år.

Det började i april 1982. Sölve Olofsson talade med några kompisar om att starta en avdelning av Flottans Män i Västervik. Och när kompisarna höll med, satte han in en annons i Västerviks-Tidningen med ett upprop till intresserade. Han fick 18 svar. Så han tillskrev Riks och frågade, om det var möjligt att starta i Västervik. Han fick ett entusiastiskt svar. Den 18 maj träffades en interimsstyrelse med Nils Mattsson som ordförande och Nils Thell som vice. Sekreterare blev Gunnar Lindestrand, klubbmä-

stare Holger Wallin. Själv tog Sölve Olofsson hand om pengarna som kassör. Årsavgiften var 50 kronor varav 15 kronor gick till Riks. Det första allmänna mötet hölls hemma hos klubbmästaren Holger Wallin i hans gillestuga på Östra Kyrkogatan 47.

Därefter träffades Flottans Mäns Västerviksavdelning i Västerviks Segelsällskaps klubbrum på baksidan av restaurang Slottsholmen. Med från början var Bo Svenvik och Birger Rydberg, som fortfarande är medlemmar i vår förening. Vid mötet den 29 oktober 1983 invaldes C G Roos, Sture Looström och Karl-Erik Johansson. Sture Looström övertog så småningom ordförandeskapet.

Vid den här tiden planerades för, vad som skulle ske med den nedlagda tändsticksfabriken på Norrlandet. På den marken låg en timrad stuga, som kallades Kuskstugan. Den låg där vägen skulle gå fram och stugan skulle rivas eller flyttas. Flottans Män anmälde intresse och lyckades i samarbete med kommunen att få ta hand om den, bygga ut den och ge den ändamålsenlig inredning. Medlemmarna lade ner mycket ideellt arbete. Material med mera finansierades av stugandelar, som såldes till medlemmarna för 500 kronor. Föreningen lovade att på begäran lösa in dessa. Men endast någon enstaka löstes in. För ett par år sedan beslöt styrelsen, att om man ville ha en sådan andel inlöst, så skulle man höra av sig före årsskiftet 2018/19. Därefter var det inte möjligt att återfå pengarna. Ingen hörde av sig, så därför ansåg styrelsen, att denna fordran kunde avskrivas, vilket också blev årsstämmans beslut. Med förenade krafter har vi tillfört stugan ansevärd värden och den är en förnämlig möteslokal för vår verksamhet, en lokal som för övrigt är efterfrågad av många andra föreningar och sällskap. Sture Looström blev så småningom ordförande i föreningen och efterträddes av Karl-Erik Edström. Karl-Erik var ordförande i 17 år. 2015 övertog Åke Revelj ordförandeskapet.

Ja, det var så det började. Idag är Flottans Män en väletablerad förening i vår stad. Inte mindre än fyra gånger har vi fått vara värdar för Flottans Mäns Riksmöte. Vi har gjort oss välkända som skickliga organisatörer och Riks vill gärna, att vi tar på oss arrangörskapet flera gånger. Vi har också tagit hand om åtskilliga av Flottans fartyg som besökt vår stad.

Men framtiden ser kanske inte så väldigt ljus ut. Vi blir allt äldre och Marinen som rekryteringsbas har krympt snabbt. När den allmänna värnplikten avskaffades, försvann ett stort underlag för rekrytering. Nu är värnplikten tillbaka och Flottan byggs ut. Vi håller ställningarna. Kraven att bli medlem har förenklats och vi arbetar aktivt med medlemsrekrytering. Coronan har varit ett hinder i vår verksamhet, men vi hoppas att restriktionerna snart ska vara över. Alldeles nyss meddelades, att de flesta restriktionerna skulle upphöra.

Västervik i början av februari 2022

Christer Warfvinge

Växjö

Lille-Jul den 4 december lockade ett stort antal medlemmar, där vi avnjöt klubbmästarnas delikata julbord och julgröt. Under eftermiddagen såldes ett lotteri med mestadels ätbara vinster. Vid dragningen av vårt medlemslotteri gick vinsten till Karin Friman. Grattis Karin!

Tisdagsträffar har ägt rum den 7 december och den 11 januari, då vi också med gemensamma krafter ägnade oss åt krysslösning. Vid januarimötet serverades klubbmästarens parisare.

Årsmötet gick av stapeln den 29 januari. Det blev omval, utom för Kurt Olsson, som avgick som revisor. Denna post gick nu i stället till Douglas Björkman. Klubbmästaren Jan Hjortsberg tilldelades hederstecknet. I dragningen av medlemslotteriet tillföll vinsten en av våra nyaste medlemmar, Björn Lindh. Grattis Björn!

Trots fallande snö med tillhörande halka mötte ett stort antal medlemmar upp på tisdagsträffen den 1 februari. Kurt Olsson avtackades för sitt mångåriga arbete som revisor i föreningen. Douglas Björkman berättade om sitt arbete i Neptuni Orden och deras brudgåva. En av kandidaterna till denna gåva närvarade också och berättade lite om sig själv. Kanske en blivande medlem i vår förening.

Nästa aktivitet på programmet är filmafon, men i skrivande stund är det inte bestämt vad som ska visas.

Annelie Sandgren

Arbete vid klubbstugan

Garnisonens personal uppställda för återinvigning av Älvsborgs amfibieregemente med musikkåren under skyddande tält fonden och hedersläktare (ej synliga) samt talarläktare till höger i bild. Foto: Försvarsmakten.

Region Väst

Göteborg

Kamrater inom Flottans Män!

Efter ett långt uppehåll i informationen från FM Göteborg kommer här en summering av, vad som hänt sedan nr 1 – 2021. Ingen normal verksamhet har förevarit under större delen av första halvåret på grund av pandemin.

Ett första försök att återgå till mer normala förhållande gjordes på nationaldagen den 6 juni på Nya Varvets kyrkogård i strålande väder med drygt 40 deltagare. De normala ceremonierna blev något begränsade, men genomfördes med sång och musik av vår sångkör och övriga närvarande. Medaljutdelning skedde, vilken skulle gjorts året innan.

Årsmötet kom att genomföras först den 1 juli, då en viss lättnad i restriktionerna hade uppstått. Vi genomförde parentation och utdelning av diplom till de tre hedersmedlemmarna, som utnämndes året innan.

Under sommaren genomfördes en länge planerad ombyggnad av köket och ombyggnaden var klar i mitten av augusti.

Under hösten lättades efter hand de behövliga pandemirestriktionerna, så att vi i begränsad skala genomförde en klubbafon den 26 augusti med endast 20 kamrater närvarande. Efter den sedvanliga ärtsoppa och pannkakorna hölls ett föredrag av stabschefen vid Västra militärregionen, överstelöjtnant Anders Eriksson, som berättade om sitt liv som teknisk officer i tre försvarsgrenar med start i armén, därefter flygvapnet och numera, sedan cirka 20 år, i marinen (amfibiekåren). Kvällen avslutades med högtintressant information om Västra militärregionens verksamhet och fortsatta utveckling. Det hela blev mycket uppskattat!

Därefter genomfördes en klubbafon den 30 september med ännu en begränsad publik om cirka 25 personer, där poliskommissarie Niklas Svenson orienterade om brottsligheten i Göteborgsområdet främst

ungdomsbrottslighet, narkotikaproblem och allt hårdare våldsutövning. Det var verkligen ett ämne i tiden, mycket intressant och som avslutades med en frågestund.

Den 1 oktober skedde invigning av nyuppsatta Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) på Karingberget i ett kraftigt "överhandsväder" i närvaro av ett stort antal dignitärer med ÖB, Försvarsministern, Marinchefen och inte minst kronprinsessan Victoria. I övrigt närvarade många välkända lokala och regionala politiker, industrifolk och betydelsefulla personer ur västsvensk synvinkel. Även undertecknad var inbjuden och närvarade i regn och blåst samt vid lunchen, som arrangerades i idrottshallen för cirka 200 gäster.

Efter de första klubbafonerna vågade vi oss på en Skepps- och pubkväll i Marinstugan med cirka 40 närvarande den 19 oktober. Här var det samtal mellan kamraterna, händelser från förr till sjöss och på land, som var syftet. Till stöd uppträdde Lassanders trio med sång och musik. God pubmat och dito drycker serverades till budgetpris. Vid detta tillfälle introducerades även betal-systemet Swish som genast blev uppskattat av såväl gästerna som den tillförordnade klubbmästaren. Mycket lyckat!

Den 24 november besöktes Marinstugan av överste Fredrik Herlitz med tre officerare ur garnisonen för att bekanta sig med vår verksamhet, våra lokaler och bekantgöra styrelsen inför tecknande av överenskomelse med mera.

Den 25 november genomfördes höstens musikafton till toner och sång av den populära duon Lasse Sörbom och Pelle Jageby, där främst verk av Hasse och Tage, som alltid är mycket uppskattade, utgjorde bas. Kvällen inleddes med "örlogslåten" *Han hade foten i en potta*, som rönt stort jubel. Sång och musik varvades med mycket trivsamma skämtsamheter och passande dialog med publiken med cirka 30 närvarande.

Oktober månads klubbafon blev flyttad, på grund av att föredragshållaren inte kunde

komma ifrån sina politiska uppdrag den planerade dagen, utan denna aktivitet kom att genomföras den 2 december i den fullsatta Marinstugan (drygt 45 personer), där samtidigt, som vi inväntade föredragshållaren Maria Nilsson, liberal riksdagsman från Göteborgsbänken, fick en försmak av vintern. Efter inledande ärtsoppa höll Maria ett initierat föredrag om hotet från Ryssland och dess agerande mot Ukraina och andra stater samt deras aggressiva inställning till Europa och USA. Ett mycket uppskattat föredrag av en kunnig politiker med försvars- och säkerhetspolitik som intresseområde. Maria har under flera år bott på Krim och är väl bevandrad i rysk mentalitet och den avslutande frågestunden kunde säkert fortsatt längre än avsatt timme, men måste avslutas av flera skäl, inte minst av att vintern plötsligt hade överraskat oss med cirka 15–20 cm snö under kvällen. Alla närvarande var mycket nöjda med kvällen utom kanske de fyra-fem, som inte kunnat ta sig till Marinstugan på grund av vädret och som främst påverkade de, som bodde norr och nordost om Göteborg.

Året avslutades med Marinstugans Julbord den 15 december med ett 20-tal närvarande, som fick ett antal timmar i goda vänners lag med catering från den närbelägna restaurangen Örlogskapellet. Det blev en utmärkt avslutning på året.

Den 17 december påbörjades renovering av gunrummet genom omklädsel av soffor och stolar och detta blev klart i slutet av januari. Mer om detta med bilder i nummer 2 av Flottans Män 2022.

Mycket annat har naturligtvis hänt under 2021 såsom regionmöten med mera, men det här var det viktigaste inom FM Göteborg. Även jag har drabbats av pandemin om än i mild version, som innebar karantän i hemmet under 10 dagar. Nu är allt väl igen. Vi ses väl på Riksråsmötet!

Lars-Erik Uhlegård

Halmstad

Under det senaste halvåret har vi rekryterat fem nya medlemmar. Tyvärr har de, som lämnat oss varit fler, varför vi sakta minskar i antalet. Vi har upptäckt, att man kunnat rekrytera nya medlemmar i samband med att vi hyrt ut vår stuga till fester och andra sammankomster. Våra kamrataftnar har också medfört att medförda gäster fattat intresse för vår verksamhet. Vår stuga "Marinstugan" hyr vi för en billig penning av Halmstad kommun. I gengäld står vi för det löpande underhållet. Större reparationer får vi hjälp av kommunen med. Finansieringen av stugan sker med extern uthyrning, något som bara inbringade cirka 30% av inkomsten ett vanligt år. Vi får ingen ekonomisk hjälp av vårt värdförband FMTS, då de hävdar, att den överenskommelse, som vi träffat och värdförbandet själv utformat, inte är juridiskt bindande!

Vi har haft tre styrelsemöten och tre kvartalsmöten under det gångna året. Under pandemin har vi slagit ihop styrelse och kvartalsmöten och detta har fungerat smärtfritt, då det är samma medlemmar som kommer till båda möten med ett par numerärers skillnad. Tre kamrataftnar hann vi med, innan nya begränsningar slog till. Pandemin har legat som en våt filt över all vår verksamhet. Dock hann vi med vår traditionella Adventslunch, som samlade ett 25 tal deltagare. Årsmötet hölls den 6 februari med 11 medlemmar närvarande.

Aktiviteterna 2021 var i mindre skala än vanligt. Öppet hus och firandet av nationaldagen blev en samling i mindre skala och det årliga besöket hos vår vänförening i Kongens Lyngby utanför Köpenhamn fick ställas in. En ny kontakt med Marinföreningen i Grenå har tagits, men pandemin har förhindrat fysiska möten. Med förhoppning att eländet snart är slut, ser vi trots allt ljuset i tunneln.

Ulf Ängemo

Varberg

Hösten 2021 avslutades nästan i normal gammal stil. I november gästades vi av Varbergs Energis VD Björn Sjöström. Han berättade om det svenska elsystemet, produktion, prissättning och konsumtion. Dessvärre kom inte december månads elprischock som en överraskning för oss, som var där och precis blivit uppdaterade. Sorgligt men sant.

Den sedvanliga julbuffén hölls i december liksom ett avslutande lördagskaffe, bägge mycket uppskattade event. Året slutade bra och vi såg fram emot nystart i januari.

Då kom den stora smittspridningschocken. All verksamhet fick sättas på "vänt" och planeringen fick göra halt. Men nu i skrivande stund tas alla restriktioner bort och äntligen kan vi starta upp fullt ut.

Nu är den första utmaningen att vid årsmötet få ihop en ny styrelse, som kan driva vår fina lokalförening vidare. Flera styrelsemedlemmar sitter på utgående mandat och vi behöver ett antal nya, gärna yngre krafter i ledningen. Sedan ser vi fram emot att träffas igen på lördagskaffe och skeppskvällar och få höra om och diskutera långresor, fiskeri och historiska förlisningar. Framför allt vill vi kunna umgås med varandra utan några som helst restriktioner.

Vi hoppas verkligen, att 2022 ska bli som ett så bra år som möjligt. Vid pennan

Karl Henrik Weddig

Ängelholm

100 000! Så många har dött i covid i Polen. En hemsk siffra, om man tänker på konsekvenser hos anhöriga och vänner. I Sverige har vi dock haft så många, att medellivslängden har minskat något. Om det har drabbat någon av våra medlemmar i FM Ängelholm, vet jag inte. Kanske!

Trots denna hemska farsot har livet gått vidare i vår trivsamma Kajuta. Ordförande Bertil har tagit sig för att städa. Det innebär nya hyllor, så allt gammalt arkivmaterial inte längre ligger på golvet. Han har provat olika möbleringar med långbord, bordsgrupper större och mindre. Omväxling förnöjer.

Höstens festligheter började med den kräftmiddag, som jag berättade om senast. Ganska många var vi. Och det har knallat på med Uffes läckra frukostar. Numera har han infört bordsservering, vilket höjt Kajutan till stjärnkrog. Han är en pärla! Under ett antal frukostar har vi närmast oss vår ärt-

middag. Den blev som förväntad, men återigen tycker jag synd om de, som inte var där, men som kunde ha varit det.

I slutet av oktober hade vi besök av en representant för räddningstjänsten. Han instruerade oss i den hjärträddare, som nu finns i vår lokal. Tack till Sparbanksstiftelsen Gripen, som sponsrade oss med denna. Jag hoppas, att vi aldrig behöver använda den. Brandmannen Isac hade även genomgång om, var våra brandsläckare och brandfiltar finns, hur de fungerar och hur vi skall använda dem.

På Kajutans yttervägg har vi fått en vackert skylt uppsatt, som talar om, att det är Kajutan. Den är putsad och lackerad i flera lager för att kunna motstå väder och vind. Uffes verk naturligtvis, men uppsatt med hjälp av Bertil och livligt påhejad av under-tecknad.

Så tränade vi oss vidare inför julsamkvämet i mitten av december. Jämfört med krogarnas julbord lite blygsammare men gott och förtärt under trivsamma former.

Vår verksamhet har tydligen rönt uppmärksamhet vid flottljen i Kallinge. Därifrån har det kommit en del stöd och inte bara en klapp på axeln. Vi bockar och tackar!

Under det kommande året har Bertil tagit initiativ till att höja bildningen under våra sammankomster från gamla fru Karlsson på Storgatan till att lösa problemen med allt krig och elände i världen. Vi får se om han lyckas. Kanske dyker det upp fler Flottans Män, som vill ha ord med i laget.

Snön har kommit och gått ibland med flera plusgrader men mulet och ruggigt. Men notera, att året 2021 var det varmaste på många år.

Vi hoppas på ett framgångsrikt 2022. Nu går tågen till Helsingborg igen, så nu kanske vi kan välkomna gäster därifrån. Och alla Flottans Män varifrån ni än kommer! Väl mött i Kajutan!

Hans Otto Nilsson

Vår nyrenoverade skylt med Lars Linde, Kurt Rommare, Börje Ahlberg och Uffe Bengtsson i förgrunden.

Födelsedagar

Vi hyllar

95 år född

1927-05-09 Åke Björkman TÄBY
1927-05-17 Bertil Ahlqvist VISBY
1927-05-20 Lars Karlsson BANDHAGEN
1927-05-30 Stig G A Nilsson KARLSKRONA
1927-06-15 Kurt Ekstrand HANINGE

90 år född

1932-05-07 Bernt Wahlström KARLSKRONA
1932-05-08 Sture Lundberg NORRTÄLJE
1932-05-11 Yngve Bucht V FRÖLUNDA
1932-05-12 Sigvard Samuelsson GÖTEBORG
1932-05-26 Jan Bring NACKA
1932-05-30 Stig Johansson VÄRNAMO
1932-06-17 Gunnar Kall KUNGÄLV
1932-06-30 Karl-Erik Åkesson HÖÖR

85 år född

1937-04-11 Bertil Mossberg UDDEVALLA
1937-04-14 Mai Clarin KARLSHAMN
1937-04-14 Sten Hornfelt ASARUM
1937-04-21 Göran Möller TÄBY
1937-04-22 Birjer Andersson JÄRVSÖ
1937-04-22 Leif Leihed HALMSTAD
1937-04-23 Ebbe Rocén VÄSTERVIK
1937-04-27 Owe Jonsson SÖDERTÄLJE
1937-04-28 Karl Sparud V FRÖLUNDA
1937-04-30 Eije Högberg VÄSTERVIK
1937-04-30 Jonny Bram KARLSHAMN
1937-05-16 Conny Isebark DEJE
1937-05-16 Rolf Johansson TJURKÖ
1937-05-25 Per Jacobson STJÖRDAL
1937-05-31 Lars Åkesson TUNGELSTA
1937-06-11 Bernt Abrahamsson GÖTEBORG
1937-06-12 Kjell Björklund VENDELSÖ
1937-06-12 Tommy Flisberg ÅKERSBERGA
1937-06-13 Rolf Allan Borglid JÖNKÖPING
1937-06-14 Ulf Jonsson SÖDERKÖPING
1937-06-17 Bruno Lindqvist SKURUP
1937-06-17 Kerstin Sebardt VÄSTERVIK
1937-06-22 Bertil Carlsson KARLSHAMN

80 år född

1942-04-01 Ulf Ekman N-0165 OSLO
1942-04-02 Christer Cardell KARLSKRONA
1942-04-07 Kjell Magnuson ENSKEDEDALEN
1942-04-10 Bengt Johansson HANDEN
1942-04-17 Bruno Höyer SÖDERTÄLJE
1942-04-18 Christer Jarmland YDRE
1942-04-20 Tord Petersson KARLSKRONA
1942-04-21 Nils Ekander KARLSKRONA
1942-04-28 Jarl Rådlund GÖTEBORG
1942-05-04 Harald Abramson STOCKHOLM
1942-05-06 Bengt Lind ÖSMO
1942-05-12 Lars Rengby YXLAN
1942-05-13 Per-Arne Gustafsson NORRTÄLJE
1942-05-15 Erik Rhöse KARLSTAD
1942-05-15 Kent Pettersson FISKEBÄCKSKIL

1942-05-22 Erland Falk UPPSALA
1942-05-22 Gustaf von Hofsten TÄBY
1942-05-26 Björn Hörgren HAMMARÖ
1942-05-28 Sven Otto Ullnér KARLSKRONA
1942-06-03 Barbro Nerhagen VEJBYSTRAND
1942-06-05 Bo Johansson SUNDBYBERG
1942-06-06 Bengt Dagberg NORRKÖPING
1942-06-08 Jan Gunnarsson SALTSJÖBADEN
1942-06-14 Hans Heljedal HALMSTAD
1942-06-16 Veikko Larsson KUNGSHAMN
1942-06-17 Ulf Ahlin VARBERG
1942-06-18 Göran Haeger GÖTEBORG
1942-06-19 Per Grape KARUNGI
1942-06-25 Kent Melander ÅRSTA
1942-06-26 Östen Österberg GRÄDDÖ

75 år född

1947-04-03 Christer Johansson VÄSTERVIK
1947-04-04 Rickard Holmer STOCKHOLM
1947-04-12 Thomas Ohlsson TRELLEBORG
1947-04-16 Thomas Lorge ÄLVSJÖ
1947-04-17 Bo Callenberg LYSEKIL
1947-04-19 Christer Ekdahl VARBERG
1947-04-20 Sven-Gunnar Alevåg MÖLNDAL
1947-04-26 Bo Sillman NJURUNDA
1947-04-30 Nils Odenberger KARLSHAMN
1947-04-30 Rune Lagerqvist VETLANDA
1947-05-01 Håkan Jufors RONNEBY
1947-05-03 Leif Eklind JÖNKÖPING
1947-05-04 Ulf Hegner HAVDHEN
1947-05-06 Urban Rooth HALMSTAD
1947-05-07 Fredric Andersson VÄXJÖ
1947-05-08 Ingeman Jönsson KARLSKRONA
1947-05-08 Jan-Inge Andersson ÄNGELHOLM
1947-05-10 Bengt Bengtsson HALMSTAD
1947-05-10 Seppo Martikainen GNESTA
1947-05-18 Uno Carlsson HALMSTAD
1947-05-19 Bengt Pettersson NORRTÄLJE
1947-05-20 Göran Tejlér VÄSTERVIK
1947-05-22 Bertil Sjöholm BROMMA
1947-05-22 Sven Hasselbom BROMMA
1947-05-28 Hans Carling VALLENTUNA
1947-05-29 Ola Ingemansson LYSEKIL
1947-06-05 Anders Sandgren VISBY
1947-06-11 Bertil Sjöfält LYSEKIL
1947-06-15 Olof Johansson FARSTA
1947-06-23 Per Nejdefelt STURKÖ
1947-06-25 Jan Hjortsberg VÄXJÖ
1947-06-28 Lars Strömberg STOCKHOLM
1947-06-29 Rolf Remkeus HALMSTAD

70 år född

1952-04-01 Kenneth Fager KARLSKRONA
1952-04-04 Jan Karlsson HABO
1952-04-14 Bengt Hermansson MÖLNDAL
1952-04-21 Lennart Karlsson BACKARYD
1952-04-24 Hans Erik Frööjd ÖRSUNDSBRO
1952-04-26 Håkan Pettersson VÄSTERÅS

1952-04-26 Peter Ottosson LANDVETTER
1952-04-26 Ulf Green VÄSTERVIK
1952-05-01 Lennart Bergström LULEÅ
1952-05-07 Lars Karlsson SKÄRHOLMEN
1952-05-08 Ragnar Spjuth VÄSTERÅS
1952-05-14 Dag Viklund FRÖSÖN
1952-05-14 Peter Bergman-Helsing STOCKHOLM
1952-05-24 Håkan Hallberg VISBY
1952-06-01 Kjell Svahn BUA
1952-06-06 Ulf Djurhammar LANDSKRONA
1952-06-13 Göran Liljegren STOCKHOLM
1952-06-15 Anders Lindholm DJURSHOLM
1952-06-18 Gösta Elofsson HOVMANTORP
1952-06-30 Curt Nord NACKA

65 år född

1957-04-01 Gunilla Sjöholm STRÖVELSTORP
1957-04-06 Jonny Stoor HALLSTAHAMMAR
1957-04-18 Peter Häggström HÄRNÖSAND
1957-04-25 Anders Kajrud LYSEKIL
1957-04-27 Thomas Lehnér BANKERYD
1957-04-29 Håkan Allguren STURKÖ
1957-05-10 Anders Garin MALMÖ
1957-05-28 Thomas Söör LIDINGÖ
1957-06-05 Bo Hellberg ÅRSTA HAVSBAD
1957-06-07 Tore Larsson LIDKÖPING
1957-06-08 Lars Hoff TUNGELSTA
1957-06-11 Björn Andersson HÄRNÖSAND

1957-06-11 Per-Erik Lögdberg HÄSSLEHOLM
1957-06-13 Bengt Grip TRELLEBORG
1957-06-14 Erik Andersson KARLSKRONA
1957-06-29 Ove Johansson KARLSKRONA

60 år född

1962-04-04 Åke Strömberg BROMMA
1962-04-10 Torsten Björn HÄLLESÅKER
1962-04-18 Hans Isaksson ÅKERSBERGA
1962-04-18 Sven Bengelsdorff GÖTEBORG
1962-04-20 Roland Sjöholm STRÖVELTORP
1962-04-28 Christian Axelsson HÖLÖ
1962-05-02 Mikaël Ardell STOCKHOLM
1962-05-03 Johan Sonesson KALMAR
1962-05-14 Jan Olsson UPPSALA
1962-05-16 Lars-Peder Josefsson V FRÖLUNDA
1962-05-27 Kim Forssblad KULLAVIK
1962-06-17 Åsa Snöljung STOCKHOLM
1962-06-18 Thomas Nilsson MUSKÖ
1962-06-28 Jonas Wikström TÄBY

50 år född

1972-04-13 Niclas Palmqvist VIKBOLANDET
1972-04-27 Mattias Wahlfried KARLSHAMN

40 år född

1982-04-18 Annika Landon HÄGERSTEN
1982-04-28 Anders Carlsson SÖDERTÄLJE

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Göteborg

Ulf Birath
Bo Peders
Gert Pettersson
Göran Sändare

Halmstad

Torsten Rosenqvist
Agneta Winberg

Haninge

Roger Odd
Bengt Sundin

Jönköping

Rune Lagerqvist
Hans Rydbeck
Hans Ståhlberg
Bengt-Åke Wärnbring

Kalmarsund

Jan Adéen
Eva Ahlqvist Sjökarl

Karlskrona

Christian Gunnarsson
Hans Hansson
Göran Karlström

Lysekil

Roger Fransson
Joakim Sandberg
Daniel Sundberg

Norrtälje

Thor Nilsson

Nynäshamn

Bertil Malmberg

Stockholm

Peder Berg
Andreas Hansson
Mårten Hultgren
Per-Olof Mazetti
Curt Nord

Sören Nordh

Mikael Smedberg

Sundsvall

Håkan Eriksson
William Rosenholm

Södertälje

Mats Saetre

Trelleborg

Olle Olsson

Växjö

Edvard Lekås
Björn Lindh
Ängelholm
Leif Persson

Avlidna kamrater

Leif Algevi V FRÖLUNDA

Född den 9 juni 1931 Avliden den 11 november 2021

Kalle Malmberg TRELLEBORG

Född den 5 april 1935 Avliden den 7 december 2021

Bengt Andersson GÖTEBORG

Född den 12 januari 1936 Avliden den 2 november 2021

Eje Mårtensson LANDSKRONA

Född den 23 juni 1947 Avliden den 12 januari 2022

Carl-Gustaf Bergenstråhle HALMSTAD

Född den 6 juli 1929 Avliden den 19 april 2021

Harald Parmell NYNÄSHAMN

Född den 16 november 1939 Avliden den 7 november 2021

Jan-Olof Burhage TULLINGE

Född den 2 juli 1936 Avliden den 21 augusti 2021

Kjell Pernered VÄSTRA FRÖLUNDA

Född den 9 januari 1936 Avliden den 9 januari 2022

Einar Gustafsson JÖNKÖPING

Född den 29 juli 1941 Avliden den 12 mars 2021

Holger Thufvesson STOCKHOLM

Född den 10 november 1933 Avliden den 8 oktober 2021

Stig Hammarström SUNDSVALL

Född den 19 juni 1946 Avliden den 20 november 2021

Börje Rydén VÄXJÖ

Född den 15 oktober 1939 Avliden den 15 december 2021

Rune Jansson ALINGSÅS

Född den 17 december 1934 Avliden den 14 oktober 2021

Owe Thyrestam STOCKHOLM

Född den 20 augusti 1944 Avliden den 13 december 2021

Ingmar Johansson KARLSKRONA

Född den 28 november 1934 Avliden den 25 december 2021

Göran Wiberg V FRÖLUNDA

Född den 13 oktober 1932 Avliden den 14 januari 2022

Ulla Jäderqvist SOLNA

Född den 21 mars 1938 Avliden den 25 november 2021

Ingvar Öven KARLSKRONA

Född den 17 oktober 1939 Avliden den 28 december 2021

Bernt Lundqvist SOLLENTUNA

Född den 3 maj 1937 Avliden den 25 november 2021

**Hedra våra avlidna kamraters minne med en gåva till Flottans Män.
Pg 5 88 19-4.**

Efter Din betalning sänder FM kansli blanketten till de sörjande.

Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordförande	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Vice förb.ordf	Göran Löfgren	070-495 80 14	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren1@gmail.com
Sekreterare	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennartbresell8@gmail.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	070-521 44 39	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbansvarig	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kansli	Flottans Män	076-7786870	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se
			Öppet tisdagar 9-16			

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson

Härnösand	Roger Karlström	073-410 24 55	Brunnhusgatan 14B lgh 1002	871 33	HÄRNÖSAND	roger.karlstrom@telia.com
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	cawejohansson3@gmail.com sundsvall@flottansman.se

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Krister Hansén

Gotland	Lars Ellebring	070-835 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	lars.ellebring@live.se
Föreningslokal:	Marinstugan		Gotlandsresor/Scandic Visby, Färjeleden 3,	621 58	VISBY	
Haninge	Lars Larsson	079-334 18 98	Kullerstensvägen 63	137 61	JORDBRO	vodkalasse@gmail.com
Norrköping	Ove Kumlov	073-156 10 35	Tallvägen 10	616 34	ÅBY	kumlov49@outlook.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	070-836 59 92	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norrälje	Olle Jansson	070-587 03 44	Kristoffers väg 1	760 15	GRÄDDÖ	olle-jansson@live.se
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Kansli	Flottans Män	072-363 855 4	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Thomas Westerberg	070-441 311 8	Oaxen 24	153 93	MÖRKÖ	t_westerberg@hotmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Magnus Leucovius	070-332 01 15	Uniformsgatan 12	723 50	VÄSTERÅS	magnus.leu@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@flottansman.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren

Kalmarisund	Stefan Horndahl	070-554 41 80	Värdshusvägen 14	394 77	KALMAR	stefan.horndahl44@outlook.com
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Göran Löfgren	0704-958 014	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren1@gmail.com
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	0765-10 04 72	Byastensvägen 10	291 77	GÄRDS KÖPINGE	navyman@tele2.se
Malmö	Hans Carlsson	070-376 73 89	Vendelsfridsgratan 6 A 6 tr	217 64	MALMÖ	malmö@flottansman.se
Trelleborg	Thomas Ohlsson	0702-56 98 31	Flundrevägen 3	231 92	TRELLEBORG	thomasgohlsson@gmail.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Sten Svensson	0470-811 74	G:a Teleborgsvägen 12	352 55	VÄXJÖ	leifcarlsson41@hotmail.com

Region Väst

Representant i förbundsstyrelsen: Lars-Erik Uhlegård

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Broslättsgatan 25	431 31	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	goteborg@flottansman.se
Halmstad	Ulf Ängemo	070-350 09 14	Södra vägen 37	302 90	HALMSTAD	ulf.angemo@hotmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping	Måns Suneson	0706-372 106	Bergstigen 3	564 32	BANKERYD	mans.suneson@telia.com
Karlstad-Värmland	Göran Olsson	070-415 02 76	Nordsjötorp Backarna	669 92	DEJE	golsson@kommunensbesta.se
Lysekil	Mattias Bergsten	070-535 27 94	Valbogatan 72	453 34	LYSEKIL	lysekil@flottansman.se
Varberg	Karl Henrik Weddig	070-686 70 71	Östra Långgatan 89	432 43	VARBERG	varberg@flottansman.se
Föreningslokal:	Gamla Tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 43	VARBERG.	
Ängelholm	Bertil Lundvall	070-257 23 66	Storgatan 69	262 35	ÄNGELHOLM	b.lundvall@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 00	ÄNGELHOLM.	angelholm@flottansman.se

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen till:
FLOTTANS MÄN
Teatergatan 3,
111 48 STOCKHOLM

2022 fyller vår marin 500 år

Foto Dag Åshage

Marinens Musikkår ger konsert på Marinmuseum

